

Nyankomne innvandreres opplevelse av introduksjonsprogram.

Problemstilling: Hvordan nyankomne innvandrere i Norge opplever et offentlig tiltak som sikter på å fremme integrering og inkludering.

En forskning basert på kvalitative metoder.

Kainat Naz - februar 2016

Institutt for sosialfag

Det samfunnsvitenskapelige fakultetet

Universitetet i Stavanger

**MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG MED FOKUS PÅ NYANKOMNE
INNVANDRERES OPPLEVELSER OG ERFARINGER MED
INTRODUKSJONSPROGRAM**

SEMESTER: Våren 2016

FORFATTER: Kainat Naz

VEILEDER: Professor Paul Stephens

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

NORSK TITTEL: Hvordan nyankomne innvandrere i Norge opplever et offentlig tiltak som sikter på å fremme integrering og inkludering.

ENGELSK TITTEL: How recent immigrants to Norway experience a public initiative whose aim is to help them to navigate their way in the host culture.

EMNEORD/STIKKORD:

Introduksjonsprogram, integrering, inkludering, nyankomne innvandrere, flyktninger, asylsøkere, symbolsk vold, idealtyper, flukt.

ANTALL SIDER: 82

ANTALL ORD: 20864

OSLO

27.02.2016.....

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Introduksjon	8
1.0 Innledning.....	8-9
1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling.....	9
1.2 Begrepsforklaringer.....	10-11
1.3 Avgrensing	11-12
1.4 Metode.....	12
1.5 Oppgavens oppbygging.....	12
1.6 Introduksjonsloven.....	13
1.7 Introduksjonsprogram.....	13-14
1.8 Introduksjonsstønad.....	14-15
1.9 Målgruppen for introduksjonsprogram	15-16
1.10 Individuell plan	16
1.11 Hvem tilbyr introduksjonsprogram?	17
1.12 Programrådgivere	17
1.13 Innvandring til Norge.....	17-19
1.14 Tidligere forskning på introduksjonsprogram	19-21
1.15 Resultater av introduksjonsprogram	21-23
1.16 Forbedringer.....	23
1.17 Teoretiske refleksjoner.....	24
1.18 Grounded Theory	24-25
Kapittel 2. Metodologi	25
2.0 Kvalitativ metode.....	25-26
2.1 Undersøkelsesutvalg	26
2.2 Forskningsspørsmål	26-27
2.3 Rekruttering.....	27-28
2.4 Gjennomføring av intervjuene	28
2.5 Presentasjon av funn.....	28-29
Kapittel 3. Funn	29
Hovedkategori 1.	29-33
Hovedkategori 2.	34-38
Hovedkategori 3.	38-39
Hovedkategori 4.	39-41
Hovedkategori 5.	41-46

Hovedkategori 6.	46-53
Hovedkategori 7.	53-56
Kapittel 4. Diskusjon	57
4.0 Flukt	57-59
4.1 Asylmottak.....	59-60
4.2 Inntrykk av- og kontakt med nordmenn.....	60-62
4.3 Kvinners deltakelse i introduksjonsprogram	62-63
4.4 Språk-, arbeid- eller spesialpraksis	63-64
4.5 Innhold i undervisning og klassefordeling.....	64-66
4.6 Symbolsk vold.....	66-67
4.7 Integrering og inkludering	67-69
4.8 Bostedsplaner	69-70
4.9 Ressurser for samfunnet	70-71
5. Avslutning	72
5.0 Forskerens erfaringer	72-73
5.1 Hovedfunn i forskning	73
5.2 Innhold i introduksjonsklasser	73-74
5.3 Kontakt med nordmenn	74-75
5.4 Årsak bak flytting til Norge	75
5.5 Asylmottak.....	75
5.6 Studentenes erfaringer og utfordringer i Norge	75-76
5.7 Flyktningpolitikk	76-77
6. Kilder	78
6.0 Bøker.....	78
6.1 Internett	78-81

Forord

Å kunne skrive en masteroppgave som omfattet integrering og inkludering, har vært en inderlig glede. Som en person med minoritetsbakgrunn, har jeg alltid vært opptatt av å delta i samfunnet samt få flere minoriteter til å ta del i det norske samfunnet på ulike måter. Denne masteroppgaven har gitt meg innsikt i hvordan nyankomne innvandrere (flyktninger) tar del i samfunnet ved hjelp av ordningen om introduksjonsprogram, samt eget initiativ.

Flere mennesker rundt meg har vært viktige motivasjonsfaktorer gjennom reisen til målet. En spesiell takk til min veileder, Professor Paul Stephen, som har maktet å hjelpe meg til tross for mitt opphold i Oslo. Takk også for konstruktiv kritikk, for hver gang jeg falt ut av spor. I tillegg ønsker jeg å vise stor takknemlighet til min tidligere lærer, Kristin Akre, for god hjelp og oppmuntring. Du hjalp meg hver gang jeg ba om hjelp. Jeg setter stor pris på at du tok deg tid til å lese gjennom oppgaven min.

I tillegg til min veileder og tidligere lærer, har en viktig og spesiell motivasjonsfaktor vært min familie, som ga meg rom, tid og motivasjon til å jobbe med denne masteroppgaven. En inderlig takk til min mor, som har vært meget interessert i mitt arbeid med denne forskningen. Du ga meg motivasjon for hver gang motivasjonen min ble lav. Videre ønsker jeg å takke Utdanningsinstitusjonen og deres studenter til å bli en del av min forskning. Takk også for et flott samarbeid. Uten dere hadde det blitt vanskelig å få fullført denne oppgaven.

Til slutt ønsker jeg å gi oppmerksomhet til alle som på en eller annen måte har vært tilknyttet min masteroppgave. Det er flere blant venner og kolleger som har vært gode lyttere. Takk til Sigurd for en god kollegastøtte i siste innspurt av oppgaven.

Oslo, 27.02.2016

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg forsket på det såkalte introduksjonsprogrammet i Norge. Programmet er et obligatorisk offentlig tiltak/ordning, som er forankret i lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (2003). Målet med ordningen er å integrere og (i teori, i alle fall) inkludere nyankomne innvandrere, slik at de kan finne seg til rette i det norske samfunnet.

Jeg har bevisst valgt å bruke begrepet inkludering i oppgaven, til tross for at introduksjonsprogrammet er basert på flere integrerende prinsipper (fruktkompott) enn inkluderende (fruktsalat) verdier. Dette er fordi jeg har sett en del av inkluderende tiltak blant introduksjonsordningen, som for eksempel å tilrettelegge og utarbeide planer etter deltakernes individuelle behov. Personlig har jeg også mer tro på inkludering enn integrering.

Med utgangspunkt i mine tanker om og rundt introduksjonsprogram, integrering og inkludering, samt å være så objektiv som mulig, har jeg presisert problemstillingen slik: **Hvordan nyankomne innvandrere i Norge opplever et offentlig tiltak som sikter på å fremme integrering og inkludering.**

Ettersom problemstillingen er utforskende, er denne masteroppgaven basert på Grounded Theory og ikke en hypotese som skal bekrefte eller avkrefte en problemstilling. Grounded theory starter med "blanke ark" i et forsøk på å utvikle en teori ut fra et datasett. Studentenes uttalelser og opplevelser i denne forskningen er beskrevet med deres egne ord. Videre har jeg brukt semi-strukturerte intervjuer for å samle inn mine data.

Jeg intervjuet fem deltakere, som meldte seg frivillig som informanter. Studentene levde i Oslo på intervjudtidspunktet. Informantenes svar er holdt konfidensielt, og dermed er både informantene og utdanningsinstitusjonen presentert med fiktive navn i oppgaven. Mine funn ble delt i hoved- og underkategorier, som gjorde presentasjon av data mer oversiktlig.

Til sist, skal jeg kort nevne to teorier som ble tatt i bruk i denne forskningen, nemlig Max Weber (1971) sin teori av «ideal type» og Pierre Bourdieus' (1993) teori om symbolsk vold. Teorien om «ideal type» bidro til å «kategorisere» temaer som oppsto under intervjuene, mens teorien om «symbolsk vold har vært nyttig til tider, spesielt når respondentene uttrykte en følelse av fremmedgjøring i det norske samfunnet.

Summary

In this master dissertation, I investigate the so-called Introduction Programme in Norway. The self-stated aim of the Programme, which comes under the auspices of the Introduction Law (2003), is to integrate and, arguably, include new immigrants so that they can settle and find their way in Norwegian society. I use the word, 'arguably' guardedly, because the measure is more integrative («fruit compote») than inclusive («fruit salad»).

On a personal note, I have more faith in inclusion than in integration. For all that, I cannot «wish» into existence an inclusive dimension in a learning setting that essentially describes its purpose as one of integrating newcomers to the country. Even so, I have seen elements of inclusive practice among those who staff the Programme, for example preparing individual plans according to participants individual needs.

With the aforementioned background in mind, it is time to state my study focus; and it is this:
How recent immigrants to Norway experience a public initiative whose aim is to help them to navigate their way in the host culture.

My starting point is explorative, and therefore I use Grounded Theory rather than a hypothesis. The students' perceptions, stated in their own words, are my data. This renders my work a piece of research that is largely based on Grounded Theory. I therefore used semi-structured interviews in order to obtain information. I invited five students in the programme to participate in the study, all of whom agreed to do so willingly. My small group thus constituted an opportunity sample. The students lived at the time in Oslo. I have used fictive descriptors, both with regard to the title of the Programme and the names of the students to protect confidential information.

Finally, I shall briefly refer to theory. As my research progressed, it became increasingly clear that Weber's (1971) concept of the ideal type would help to 'categorise' main themes (those that arose during the interviews) into ideal types. I also found Bourdieu's (1993) theory of symbolic violence helpful at times; notably, when respondents expressed a sense of alienation in Norwegian society.

Kapittel 1. Introduksjon

1.0 Innledning

I denne studien ser jeg på nyankomne innvandreres opplevelser av det offentlige tiltaket som heter «introduksjonsprogram.» Ordningen er nedfelt i loven om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (2003), også kalt «introduksjonsloven.»

Bakteppe for min studie er innvandring til Norge. Statistisk sentralbyrå (2015) viser at i år 2014 innvandret 49 881 personer med ikke nordisk statsborgerskap til Norge. Av disse kom 21 367 som arbeidsinnvandrere, 16 212 kom med familiegjenforening, 6 999 søkte beskyttelse, 5019 kom som studenter og 249 kom av andre årsaker. Denne oppgaven har fokus på nyankomne innvandrere som kommer til Norge og har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet som forsøker å føre deltakere av ordningen nærmere det norske samfunnet.

For å være mer spesifikk, er min problemstilling formulert slik:

Hvordan nyankomne innvandrere i Norge opplever et offentlig tiltak som sikter på å fremme integrering og inkludering.

Basert på innholdsanalyse av introduksjonsprogrammets innhold har jeg konkludert med at de uttalte intensjonene og formålet med programmet er i hovedsak basert på integrerende prinsipper. For eksempel i planen og aktivitetene som er oppgitt i fire ulike faser i introduksjonsprogrammet, er det sterk vekt på (2011):

- Norskopplæring.
- Samfunnskunnskap på morsmål.
- Samfunnskunnskap med fokus på kunnskap om utdanningssystemet og arbeidsliv.
- Realkompetansevurdering (som) gir innvandrere en mulighet til å få vurdert sin yrkesutdanning og praksis i forhold til en norsk fagprøve.

Når det er sagt, henter dette om en inkluderende filosofi som for eksempel i de to følgende uttalelsene (IMDi, 2011, ingen sidetall oppgitt):

«Programmets innhold skal være tilpasset den enkeltes behov og forutsetninger, samt utformes i samråd med vedkommende.»

«Dette innebærer at kommunen bør ha et fleksibelt opplærings- og kvalifiseringstilbud.»

Det er også viktig å understreke at inkludering avhenger i en viss grad av hvor godt og effektivt integreringstiltakene er tilrettelagt fra myndighetenes side, og hvordan innvandrere inkluderes i samfunnet av majoritetsbefolkningen (NOU 2011:14, 2011). Likevel mener jeg at dette er en ganske begrenset tolkning av inkludering. I denne oppgaven velger jeg å bruke både begrepet «inkludering» og «integrering.» Ordet «inkludering» signaliserer «gi og ta» på begge sider. I tillegg innebærer den at man beholder sin opprinnelige kulturelle identitet så langt som dette ikke er i strid med det nye landets lover og folkeskikk (Brenna, 2004). Jeg skal gi en nærmere forklaring på «integrering» og «inkludering» under avsnittet for begrepsforklaringer.

Samtidig vil jeg påpeke at begrepet «integrering» skal brukes når jeg henviser til kilder som bruker dette begrepet. Dette er fordi jeg ikke kan endre en beskrivelse som en bestemt kilde bruker. Men, som antydnet, skal jeg bruke ordet «inkludering» når jeg refererer til tiltak som er eksplisitt basert på en inkluderende etikk.

Ifølge introduksjonsloven (2003) betyr «nyankomne innvandrere» personer som har bodd i en kommune i mindre enn to år når vedtak om introduksjonsprogrammet skal fattes: nemlig, når kommunen skal avgjøre hvem som har rett og plikt til å delta i programmet.

Herved skal oppgaven undersøke blant annet hvordan nyankomne innvandrere får mulighet til å bli en del av det norske samfunnet ved egen innsats og vilje, samt ved hjelp av det offentlige hjelpeapparatet som tilrettelegger introduksjonsprogrammet for å gjøre integrering og inkludering enklere og mer gjennomførbart. Introduksjonsordningen er derfor fundamentet for denne oppgaven. Nå skal jeg gi en begrunnelse for mitt valg av problemstillingen.

1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Hovedgrunnen til valg av problemstillingen er de siste årenes debatt om mennesker på flukt. Det kommer frem i St.meld. 6 (2012-2013) at det gis beskyttelse og opphold til mennesker på flukt i Norge etter internasjonale forpliktelser og norsk lovgivning. Ifølge Statistisk

sentralbyrå (2014) søkte 11 480 personer om asyl i Norge i år 2014, hvorav 4929 søknader ble innvilget. De fleste menneskene kom fra Eritrea, Syria og Somalia.

I Norge er organisasjonen Flyktninghjelpen den eneste norske organisasjonen som er spesialisert på internasjonalt arbeid med flyktninger. Flyktninghjelpen (2015) er en uavhengig, humanitær organisasjon som gir hjelp, beskyttelse og varige løsninger til mennesker på flukt over hele verden. Organisasjonen (2014) oppgir at 51,2 millioner mennesker var på flukt ved årsskiftet 2013/2014. Av disse menneskene flyktet 17,9 millioner til andre land, mens 33,3 millioner mennesker flyktet i eget land. Herved er det aktuelt å undersøke hvordan det går med folk som har kommet til Norge som flyktninger eller asylsøkere, og i hvilken grad integrering og inkludering av dem foregår i det norske samfunnet. Før oppgaven går inn på integrerings- og inkluderingsprosessen, skal noen begrepsforklaringer oppgis.

1.2 Begrepsforklaringer

Flyktning og asylsøker

Flyktninghjelpen (2014, s.162-163) definerer en flyktning og en asylsøker slik: «En flyktning er en person som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Mens en asylsøker er en som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om beskyttelse ved ankomst eller kort tid etter ankomst.» Med disse definisjonene forstår jeg at en flyktning er en person som er truet på livet, eller har vanskelig for å oppholde seg i sitt hjemland på grunn av sin rase eller sekt, religion, nasjon, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell gruppe.

Asylsøkere flykter også på grunn av samme årsaker som flyktninger, men hovedforskjellen mellom disse gruppene er at flyktninger kommer som regel til et nytt land via FN, mens asylsøkere flykter på egenhånd. Utlendingsdirektoratet (ingen dato er oppgitt) definerer begrepet asyl som beskyttelse, og oppgir blant annet at beskyttelse kan gis til personer som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, hvis de må reise tilbake til hjemlandet. Videre henviser jeg til en offisiell forklaring i forhold til integrering.

St.meld. nr.6. (2012-2013, s.9) definerer integrering på følgende måte: «Integrering innebærer at nye innbyggere i Norge må tilpasse seg samfunnet de kommer til og ta del i arbeids- og samfunnslivet. På den andre siden må de som allerede bor i Norge, anerkjenne og forholde seg til at befolkningen endres og blir mer mangfoldig.»

Ut i fra statens definisjon av integrering virker det som om politikerne mener at dette begrepet også omfatter inkludering. Imidlertid er det vanlig at forskere skiller mellom de to begrepene. I så måte er det ikke uvanlig å finne bruk av følgende metaforer for å betegne integrering og inkludering, henholdsvis: fruktkompott modell og blandet fruktsalat modell. Den såkalte fruktsalatmodellen antyder en toveisprosess, hvor både nye innbyggere og folk som allerede bor i Norge, må tilpasse seg hverandre. Alle nasjoner er synlige, får lov til å være den de er, uten å miste sin opprinnelige identitet og bakgrunn. Fruktkompottmodellen antyder derimot en enveisprosess, hvor man tilpasser seg såpass mye i et samfunn at den opprinnelige identiteten ikke blir synlig lenger.

Imidlertid, etter min tolkning, kan statens definisjon av integrering kun regnes som en minimal form for «inkludering» av mennesker i Norge. Staten definerer integrering hvor begge parter (nyankomne innvandrere og lokalbefolkningen) skal, så å si, vise overordnet lojalitet til landet, i dette tilfellet Norge. Et menneske kan være integrert i et samfunn uten å være inkludert. Folk kan integreres i Norge ved å lære seg det norske språket, norsk folkeskikk og levemåte, men likevel kan vedkommende bli stående utenfor det norske fellesskapet. For å oppsummere: Det er klart at St. meld. nr. 6 (2012-2013) legger mer vekt på nyankomne innvandreres tilpasning til det norske samfunnet enn på den lokale befolkningen som skal åpne dører for å ta imot nye innbyggere.

Ettersom integrerings- og inkluderingsfelt er meget bred, har denne oppgaven begrenset og spisset feltet mot noe spesifikt. Den spesifikke avgrensningen og forklaringen skal forklares i neste avsnitt.

1.3 Avgrensning

Integrering og inkludering er en stor og omfattende prosess, som kan foregå på mange forskjellige måter og over flere år. Derfor skal ikke denne oppgaven ta opp alle former og måter å inkludere og integrere et menneske på, men skal primært avgrense seg til integrering og inkludering av asylsøkere og flyktninger gjennom introduksjonsprogrammet.

Å foreslå endringer eller forbedringer av introduksjonsprogrammet kan oppfattes ledende, og gi et inntrykk av at forskeren på forhånd vet at programmet ikke er bra nok per dags dato. Herved valgte jeg å skrive om opplevelsene og erfaringene til deltakerne av programmet for å være nøytral.

Det var kort om avgrensingen i oppgaven. Nå skal metoden i oppgaven oppgis.

1.4 Metode

I min forskning brukes kvalitative intervjuer for å intervju fem deltakere i introduksjonsprogrammet. Deltakere skal ha ulik bakgrunn, kjønn, nasjon og botid i Norge. Intervjuene skal foregå i Oslo ved Unik Voksenopplæring, og skal være anonyme. Jeg skal utfylle relevante detaljer i kapittel 2, som heter Metodologi.

Nå skal det oppgis en liten oversikt over strukturering og oppbygging av oppgaven.

1.5 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven skal bestå av fire kapitler som er følgende:

1. Introduksjon
2. Metodologi
3. Funn
4. Diskusjon
5. Avslutning

Introduksjonskapittelet går ut på å gi en presentasjon av problemstillingen, bakgrunn for valg av tema, begrepsforklaringer og teori. Kapittel 2. består av utdypende begrunnelse av metodevalget samt informasjon om utvalg. Videre består kapittel 3. av funn/resultater. Kapittel 3. skal gi en presentasjon av resultater og svar på problemstillingen som har kommet frem etter å ha gjennomført intervjuer. Resultatene skal kategoriseres med hovedkategorier samt underkategorier og illustrerende tekst. Kapittel 4. inneholde tolkning og drøfting av resultater som har kommet frem i forskningen. Tilslutt skal kapittel 5. oppsummere hele masteroppgaven i ulike avsnitt.

Da oversikt over masteroppgavens oppbygging og strukturering er oppgitt, fortsetter den videre på selve introduksjonsprogrammet, samt regelverket.

1.6 Introduksjonsloven

Ovennevnte lov ble vedtatt i 2003, men trådte i kraft som obligatorisk ordning fra 1. september 2004. Loven omfatter introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere. Kortfattet kalles denne loven introduksjonsloven. Den er en obligatorisk ordning for nyankomne innvandrere som har rett og plikt til å delta i et to års introduksjonsprogram for å tilegne seg nye språk- og samfunnskunnskap. Formålet med loven er å styrke nyankomne innvandreres muligheter for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv samt deres økonomiske selvstendighet. Målet er at dette skal bidra til en lettere og raskere integrering (samt eventuelt «inkludering») av nyankomne innvandrere i det norske samfunnet.

Dette var litt kort om introduksjonsloven. Denne oppgaven går ikke mer inn på lovverket, da oppgaven ikke er ment å være en juridisk oppgave, Fortsettelsen inkluderer selve innholdet i introduksjonsprogrammet.

1.7 Introduksjonsprogram

Etter introduksjonslovens § 4 tilrettelegges introduksjonsprogrammet for personer som har behov for grunnleggende kvalifisering i norsk språk, i norsk samfunnsliv og arbeidsliv eller yrkesliv. Kvalifiseringen gjennom introduksjonsprogrammet skal forberede nyankomne innvandrere til deltakelse i yrkeslivet eller i det ordinære utdanningssystemet (Introduksjonsloven, 2003). I tillegg gir introduksjonsprogrammet både rettigheter og plikter til personer som deltar i programmet. Retten kommer i form av krav på et toårig introduksjonsprogram, mens plikten kommer i form av å møte opp og følge programmets innhold.

Programmet er et helårig program som går på fulltid, altså 37.5 timer i uken (jfr. introduksjonsloven (2003) kapittel 2, § 4). Programmet kan vare i inntil to år, men kan forlenges med ett år etter en konkret vurdering av deltakerens situasjon og behov. Deltakelse ut over to år i introduksjonsprogrammet er verken en rett eller plikt for deltakeren, men kan forlenges etter en vurdering av veilederen og deltakeren.

Introduksjonsprogram gir inklusive muligheter til deltakerne. Mulighetene går ut på å åpne dører for deltakerne for å komme inn i arbeidslivet, på skole/universitet og delta i det norske samfunnet. Statistisk sentralbyrå (2015) oppgir at i løpet av år 2014 har ca. 14 700 personer deltatt i introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere. I tillegg skriver Statistisk

sentralbyrå (2015) at mer enn 7 av 10 deltakere var fra Somalia, Eritrea, Syria, Afghanistan og Sudan. Antall deltakere fra Syria ble tredoblet fra 2013 til 2014.

Introduksjonsprogrammet er også ment for å gjøre deltakerne selvstendige, ved å gi dem en egen inntekt. Denne inntekten kalles introduksjonsstønad.

1.8 Introduksjonsstønad

Deltakere i introduksjonsprogram får økonomisk støtte i form av introduksjonsstønad under deltakelse i programmet. Introduksjonsstønaden er skattepliktig. Deltakere får utbetalt introduksjonsstønad basert på aktiv deltakelse og trekk ved ugyldig fravær. Deltakere har mulighet til å arbeide ved siden av deltakelse i introduksjonsprogrammet uten at arbeidsinntekten avkortes mot introduksjonsstønaden (NOU 2011:14, 2011, s.219).

Stønaden er på årsbasis lik to ganger folketrygdens grunnbeløp. Folketrygdens grunnbeløp i år 2015 ligger på kroner 90 068 (NAV, 2015, ingen sidetall er oppgitt). Stønaden er imidlertid to tredjedeler for deltakere under 25 år. Introduksjonsstønaden er skattepliktig. Stønaden er lik for alle deltakere uten hensyn til individuelle behov eller familiesituasjon. Deltakelse i programmet er obligatorisk, ved ugyldig fravær blir stønaden redusert.

En deltaker uten barn får samme stønad som en deltaker med forsørgeransvar (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2011, ingen sidetall er oppgitt). Slik skiller stønaden seg fra økonomisk sosialhjelp, som følger et prinsipp der ytelsene øker med utgifter knyttet til forsørgeransvar og lignende. Videre kan en mottaker av introduksjonsstønad jobbe så mye den vil, så lenge arbeidsdeltakelse ikke går utover deltakelsen i introduksjonsprogrammet. Det finnes ingen grense på hvor mye man kan tjene i tillegg til å motta introduksjonsstønad. Men hvis lønnet arbeid inngår i selve tiden forbeholdt introduksjonsprogrammet, reduseres introduksjonsstønaden tilsvarende den tid arbeidet tar.

Ifølge Integrering og Mangfoldsdirektoratet kan en problemstilling i introduksjonsprogrammet være hvorvidt en deltaker, som har fullt arbeid utenom programtiden, virkelig har behov for grunnleggende kvalifisering gjennom introduksjonsprogram. Kanskje burde deltakeres skrives ut av programmet, siden overgangen til det ordinære arbeidslivet tydeligvis har vært vellykket, skriver Integrering- og Mangfoldsdirektoratet (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2011, ingen sidetall er

oppgitt). Denne type saker kan by på vanskelige vurderinger for kommunen. I disse tilfellene anbefaler Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (2011) å legge vekt på hvor lønnsomt arbeidet er, og hvorvidt den sikrer en inntekt for deltaker på sikt.

Nå skal det redegjøres for hvem som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet.

1.9 Målgruppen for introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet gjelder for nyankomne innvandrere mellom 18 og 55 år, som har grunnleggende behov for kvalifisering etter introduksjonsloven (2003) kapittel 2, §2.

Følgende grupper har rett og plikt til introduksjonsprogram, når det er inngått avtale om bosetting etter introduksjonsloven (2003) kapittel 2, §2:

- Personer som har fått innvilget asyl.
- Overføringsflyktninger eller kvoteflyktninger.
- Personer med kollektiv beskyttelse. (Etter Flyktninghjelpen – 2014 - sin definisjon innebærer kollektiv beskyttelse at en person får en midlertidig beskyttelse på grunnlag av vedkommendes tilhørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse).
- Personer med oppholdstillatelse etter utlendingsloven (2008) §38 eller §34.

Videre har følgende grupper rett og plikt til introduksjonsprogram uten bosettingsavtale:

- Familiegjenforente med personer som omfattes av en av de fire gruppene nevnt ovenfor.
- Personen som en blir familiegjenforent med, kan ikke ha bodd i Norge i mer enn 5 år når det søkes om familiegjenforening.

Oppsummeringsvis viser følgende tabell hvem som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, samt hvem som kan få et tilbud om programmet (NOU 2011:14, 2011, s.219):

Personkrets	Rett og plikt	Kan tilbys
Overføringsflyktning	X	
Personer med asyl	X	
Personer med kollektiv beskyttelse	X	
Personer med opphold på humanitært grunnlag etter søknad om asyl	X	
Familiегjenforente med personer i kategoriene over dersom det er mindre enn fem år siden de ble bosatt i en kommune	X	
Personer over 55 år med oppholdsgrunnlag nevnt over		X
Personer med oppholdsgrunnlag uten særskilt avtale om bosetting i kommunen		X
Familiemedlemmer til andre enn personer som er nevnt over		X
Personer som tidligere har avbrutt eller avvist introduksjonsprogram		X

Ettersom introduksjonsprogram kan inneholde noen inkluderingstiltak i form av tilrettelegging etter deltakernes individuelle behov, går oppgaven inn på individuell plan.

1.10 Individuell plan

Det skal utarbeides en individuell plan for den som skal delta i tiltaket. Planen skal utarbeides med bakgrunn i en kartlegging av vedkommende sitt opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg. Planen skal inneholde beskrivelse av tiltak, av mål og delmål, oppstart og slutt på tiltak. Planen skal utarbeides i samarbeid med deltakeren, og skal sjekkes og oppdateres med jevne mellomrom for å sikre deltakernes behov og eventuelle endringer i deltakernes situasjon (Introduksjonsloven, 2003).

Individuell plan er altså viktig for å få en skriftlig oversikt og plan over deltakernes mål og tiltak for å nå målet. Planen kan også være god hjelp til reflektering og vurdering av oppnådde og gjenstående mål.

Da informasjon om individuell plan er presentert, fortsetter oppgaven på beskrivelse av introduksjonsprogrammets iverksetting.

1.11 Hvem tilbyr introduksjonsprogram?

Den enkelte kommune skal tilby introduksjonsprogram innen tre måneder etter bosetting av nyankomne innvandrere som oppfyller vilkår etter introduksjonsloven kapittel 2, § 2.

Kommunene har likevel ingen forpliktelser overfor deltakere som avbryter eller avviser deltakelse i introduksjonsprogrammet, jfr. Introduksjonsloven, kapittel 2, § 3. For personer som flytter mellom kommuner, kan kommunen selv velge å tilby enda et introduksjonsprogram.

Dersom deltakere uten legitim grunn ikke deltar i introduksjonsprogrammet, mister de rett til både programmet og introduksjonsstøtten. I slike tilfeller vil man normalt ikke ha rett til sosialhjelp, ettersom man ikke nyttiggjør seg av andre muligheter til inntektssikring som deltakelse i programmet gir. Det er kommunene selv som avgjør hvor stor og hvorvidt den enkelte deltakeren har behov for kvalifisering etter introduksjonsprogram.

Nå fortsetter oppgaven videre om kommunale ansatte, som jobber med introduksjonsprogram.

1.12 Programrådgivere

Programrådgiveren og øvrige teammedlemmer vil fungere som veiledere som skal bistå deltakeren til å utvikle og gjennomføre sin individuelle plan for å komme i arbeid eller videreutdanning. Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet skriver at å innkalle aktuelle samarbeidspartnere til samtaler med deltakeren (teammøter) er programrådgivers ansvar (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2012, ingen sidetall er oppgitt). Hensikten med teamet er å bidra til at deltakeren får et best mulig kvalifiseringstilbud gjennom hele programperioden. Teamet skal settes sammen og tilpasses den enkeltes behov. Relevante teammedlemmer i programperioden er blant annet Voksenopplæring, NAV arbeid og i særskilte tilfeller helsefaglig person. Programrådgiveren vil være en naturlig leder av et tverrfaglig team.

Da programrådgiverens rolle er kort forklart, går oppgaven på innvandring til Norge.

1.13 Innvandring til Norge

Det er viktig å se på introduksjonsprogram innenfor den bredere rammen av innvandringen til Norge. Norge trenger kompetanse og arbeidskraft (St. meld. 6, 2012-2013). Arbeidskraften og

kompetansen kommer til Norge blant annet gjennom innvandrere, som tar med seg nye ideer, kunnskap og informasjon. På denne måten medfører innvandringen økt utvikling i landet.

Ifølge Norges offentlige utredninger skal alle innbyggere i Norge ha samme rettigheter, plikter og muligheter til å delta i fellesskapet. Ingen skal behandles ulikt eller diskrimineres på grunn av kjønn, etnisitet, funksjonsevne eller seksuell orientering (NOU 2011:14, 2011). Alle skal få samme muligheter og skal følge norske lover. Det er ikke hvilken gud du tror på, hvilken mat du spiser eller hvordan du går kledd som definerer om du er norsk. Det norske fellesskapet - i hvert fall i offisiell retorikk - utgjøres av alle som bor i landet. Norge skal ikke utvikle seg til et samfunn hvor personer med innvandrerbakgrunn skal segregeres, ha dårligere levekår og deltakelse i samfunnet enn resten av befolkningen.

Myndighetene i Norge forventer også at alle nyankomne innbyggere i landet skal ha lojalitet til det politiske fellesskapet og delta aktivt i samfunnet. Deltakelse og tilpasning i samfunnet kan være en lang eller kort prosess for nyankomne innvandrere i Norge. Noen mennesker får raskt en tilhørighet til det nye landet og blir fort en del av fellesskapet, mens andre derimot må jobbe hardt for å finne seg til rette.

Forskningen viser at innvandrere greier seg godt i Norge sammenlignet med andre OECD-land (NOU 2011:14, 2011, s.44). Til tross for regjeringens mål i integreringspolitikk om å sørge for at alle skal få brukt ressursene sine, kommer det frem i St. meld. 6 (2012-2013) at innvandrere er oftere overkvalifisert for jobben de har. De får ikke brukt ressursene sine godt nok. Med dette forstår jeg at noen innvandrere med høyere utdanning fra hjemlandet tar jobber som de er overkvalifisert for, og får mindre betalt for. Dette gjør det klart da at selv om de gjør relativ fremgang, skal mange innvandrere gis flere muligheter for bedre deltakelse i arbeidsmarkedet.

Videre trekker jeg frem noen punkter fra St. meld. 6 (2012-2013) som gir mulighet til å drøfte i hvilken grad man mener at regjeringen satser på inkludering av innvandrere. Regjeringen i Norge vil:

- at innvandrere kvalifiserer seg for deltakelse i det norske arbeidslivet
- at innvandreres kompetanse benyttes bedre
- at flere kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i arbeid
- at innvandrere og barna deres får god utdanning som er tilpasset deres behov
- at alle barn har gode oppvekstvilkår og muligheter til livsutfoldelse

- at unge jenter og gutter kan ta selvstendige valg om eget liv og egen framtid
- at bosetting av flyktninger skjer raskere
- at statsborgerpolitikken styrker tilhørigheten til Norge
- at rasisme og diskriminering bekjempes
- at frivillig virksomhet er åpen og inkluderende
- at velferdsstatens tjenester er tilpasset behovene til en mangfoldig befolkning.

Med ovenfor nevnte punkter forstår jeg at regjeringen ikke bare vil satse på innvandrere, men også på kommuner for at de skal bosette flyktninger raskere, samfunnet som skal ha mindre rasisme og diskriminering, frivillige organisasjoner som skal være åpne og inkluderende og velferdsstaten som skal tilby tjenester som er individuelt tilpasset. Nå som regjeringens mål i forhold til innvandrere er ramset opp, skal oppgaven gå inn på noe tidligere forskning på introduksjonsprogrammet. Tidligere forskning tar utgangspunkt i rapporten *Bedre Integrering* (NOU 2011:14, 2011).

1.14 Tidligere forskning på introduksjonsprogram

Det har blitt forsket på introduksjonsprogrammet tidligere, hvor både deltakerne, lærere og programrådgivere har blitt intervjuet. Jeg mener at det kan forskes mer på introduksjonsprogrammet, og få frem positive og mindre positive sider ved dette. I tillegg mener jeg at det kommer til å bli stor etterspørsel og bruk av introduksjonsprogrammet på sikt, da Norge gir asyl til mange mennesker.

Under deltakelse i introduksjonsprogrammet kommer deltakernes ønsker om fremtiden frem. I tillegg blir deltakernes ressurser og evner tydeligere. Deretter blir kartlegging av deltakernes behov og kompetanse samt planlegging av veien videre for den enkelte enklere og mer forutsigbar. I den sammenheng er det oppmuntrende å notere at Statistisk Sentralbyrå (2014) oppgir at 62 prosent av deltakerne som avsluttet introduksjonsprogram i 2012, kom i arbeid, utdanning eller begge deler i år 2013. Dette tyder på at ganske mange innvandrere får sjansen til å bli bedre kvalifisert til arbeidsmarkedet, noe som i seg selv eventuelt kan føre til mer inkludering. Tidligere undersøkelser viser at de fleste deltakerne i introduksjonsprogrammet er unge voksne mellom 26 og 35 år (NOU 2011:14, 2011). Sannsynligheten for å få de unge over i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram er større for dem enn eldre.

I tillegg til alder avgjør blant annet landbakgrunn, kjønn, og tidligere utdanning hvor godt en deltaker lykkes med å komme ut i arbeid eller utdanning etter å ha fullført introduksjonsprogram. I rapporten *Bedre Integrering* (NOU 2011:14, 2011, s.223-225) står det at, «Kvinner går i mindre grad ut i arbeid eller utdanning etter fullført introduksjonsprogram sammenliknet med menn.» Dette kan forklares til en viss grad på grunn av at noen kvinner går ut i fødselspermisjon, og har større sykefravær og flere omsorgsoppgaver enn menn under deltakelse i introduksjonsprogram. I tillegg har mange kvinner lavere utdanningsnivå enn menn, og flere kvinner fra Somalia og Afghanistan er analfabeter ved ankomst til Norge. Mindre deltakelse i programmet og varierende utdanningsbakgrunn gjør at deres progresjon blir lavere, og dermed får de store utfordringer med å komme ut i arbeid eller utdanning.

Kvinner som klarer å komme i arbeidslivet eller tar videre utdanning, har varierende landbakgrunn (NOU 2011:14, 2011). Rundt 43 prosent av kvinner med bakgrunn fra Somalia og Irak kom i enten arbeid eller utdanning etter å ha fullført introduksjonsprogrammet i år 2008. Ca. 63 - 73 prosent av kvinner fra Burma og Eritrea var i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram.

Som tidligere antydnet, er utdanningsnivået til deltakerne en viktig faktor for å forklare resultatene i introduksjonsprogrammet. Forskningen (NOU 2011:14, 2011) viser at deltakere som har lav- eller høy utdanningsbakgrunn, har flere utfordringer med å komme ut i arbeidslivet enn deltakere med middels utdanning eller med yrkesfaglig bakgrunn. Utfordringene oppstår fordi det er vanskelig å tilrettelegge introduksjonsprogram for deltakere med særskilte behov.

I tillegg er veien til arbeid eller utdanning vanskeligere for deltakere med helseproblemer. Folk som kommer fra krigsområder og som har opplevd flere traumer, har vanskeligheter med å få seg en utdanning eller arbeid. Deres tidligere opplevelser i krig svekker deres mentale helse, noe som kan gjøre det vanskelig å fungere, særlig i et arbeidsforhold.

Videre spiller det lokale arbeidsmarkedet, kommunes arbeid med nyankomne innbyggere og egenskaper ved deltakerne i introduksjonsprogrammet også en stor rolle for hvor godt de lykkes med deres inkludering. Store kommuner har flere jobber, flere utdanningsmuligheter og bedre tiltak enn små kommuner med lite tilskudd fra staten.

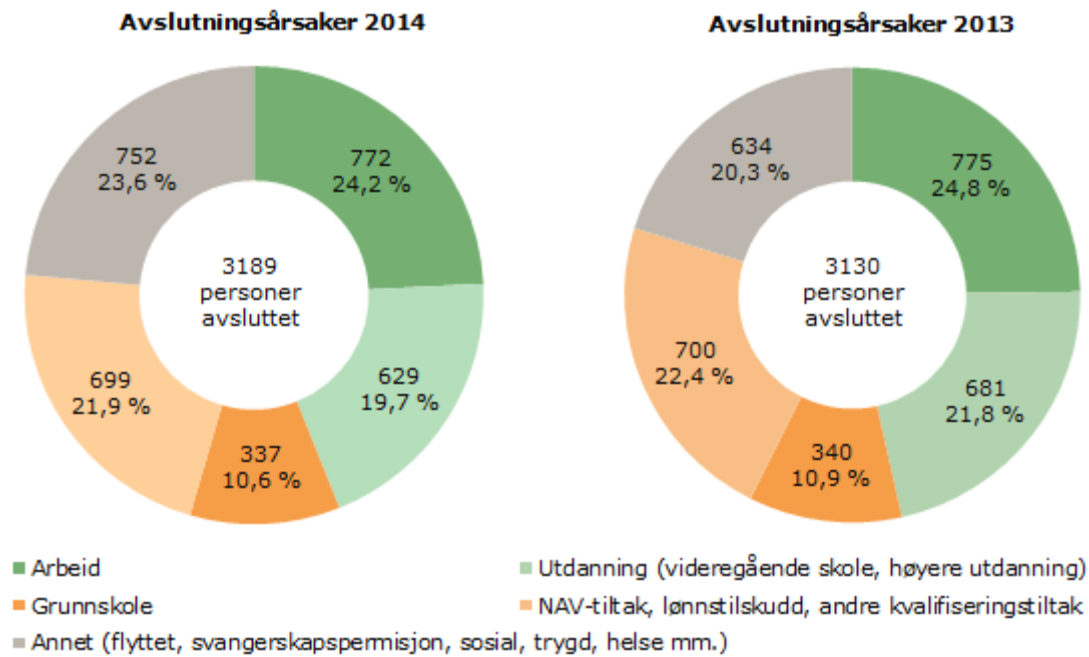
Når noe av tidligere forskning relatert til introduksjonsprogrammet er oppgitt, skal resultater fra introduksjonsprogrammet for år 2014 presenteres ytterligere. Resultatene skal oppgis med tabeller som er hentet fra hjemmesiden til Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet. Resultatene er også presentert i *Årsrapport for 2014 – Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet*.

1.15 Resultater for introduksjonsprogrammet i år 2013 og 2014

I 2014 avsluttet 3189 personer introduksjonsprogram. Av 3189 menneskene gikk 44 prosent direkte over i arbeid eller utdanning (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2014, ingen sidetall er oppgitt). Regjeringens målsetting er at minst 55 prosent av deltakerne starter i jobb eller utdanning direkte etter avsluttet program.

I 2014 gikk 24 prosent av de som avsluttet introduksjonsprogrammet, direkte over til arbeid, mens 20 prosent startet i utdanning på nivå videregående skole eller høyere utdanning. Det nasjonale resultatet er dermed 44 prosent, 3 prosentpoeng lavere enn i 2013 (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2014, ingen sidetall er oppgitt). Videre beskriver Integrering- og Mangfoldsdirektoratet (2014) nedgangen med at deltakere i år 2014 var flere kvinner, med lite eller ingen utdanning fra opprinnelsesland.

Figurene nedenfor er hentet fra Integrerings- og Mangfoldsdirektoratets (2014) nettside. Disse to figurene illustrerer deltakernes avslutningsårsaker i introduksjonsprogrammet fra år 2013 til 2014.

Ut i fra disse figurene kan vi se at totalt 3130 personer avsluttet introduksjonsprogram i år 2013. Av 3130 menneskene gikk de fleste, altså 775 personer ut i arbeid. Videre viser figuren at 681 personer i utdanning (enten videregående skole eller annen høyere utdanning), 634 personer avsluttet introduksjonsprogram på grunn av flytting, helse, svangerskap, sosial, trygd eller andre årsaker. Syvhundre av deltakerne gikk over på et NAV arbeidsrettet tiltak, som for eksempel lønnstilskudd eller annet kvalifiseringstiltak. De færreste av deltakerne, altså 340 personer, avsluttet introduksjonsprogram, og gikk over til grunnskoleutdanning. Nå som figuren for introduksjonsresultater for år 2013 er detaljpresentert, går jeg over til detaljene på figuren for år 2014.

Ut i fra disse figurene kan vi se at sammenlignet med deltakelsestallet i år 2013 er det 59 flere deltakere som avsluttet introduksjonsprogrammet i år 2014, altså totalt 3189 personer avsluttet programmet i år 2014.

I motsetning til arbeid som var den høyeste årsaken til avslutning av introduksjonsprogrammet i år 2013, avsluttet de fleste, altså 752 personer, introduksjonsprogrammet i 2014 på grunn av andre årsaker, som innebar flytting, svangerskapspermisjon, sosial, trygd og andre helserelaterte årsaker.

Videre viser figuren at 629 personer i utdanning (enten videregående skole eller annen høyere utdanning), 772 personer avsluttet introduksjonsprogram på grunn av enten videregående eller

annen høyere utdanning. Resultatet for deltakernes avslutningsårsak et tiltak fra NAV eller kvalifiseringstiltak viser omtrent samme tall for deltakere som i år 2013, altså 699 av deltakerne avsluttet på grunn av et NAV-tiltak, som for eksempel lønnstilskudd eller annet kvalifiseringstiltak. Enda engang avsluttet de færreste av deltakerne, altså 337 personer, introduksjonsprogrammet på grunn av grunnskoleutdanning.

Dette var en oversikt over noen av tidligere resultatene for introduksjonsprogrammet. Herved fortsetter oppgaven til arbeidet som kan gjøres for å forbedre ordningen om introduksjonsprogrammet.

1.16 Forbedringer

Det presenteres flere utfordringer og anbefalinger i rapporten om *Bedre integrering* som sikter på å gjøre introduksjonsprogrammet bedre egnet for deltakere. Disse anbefalingene er blant annet følgende (NOU 2011:14, 2011, s.223-225):

- Bedre tilrettelegging av norskopplæring og økt bruk av språkpraksis. Foreløpig er arbeidstiltakene dominert av arbeid med barn og unge og i helse- og omsorgssektoren. Butikkbransjen kan tas i bruk for utplassering av deltakerne.
- Permisjonstilbud under fødselspermisjoner bør utvikles for at flere kvinner kan delta i , fullføre- og få større utbytte av introduksjonsprogrammet.
- Kommunene bør i økt grad bruke utvidet tid i programmet for deltakere med lavt utdanningsnivå som har lengre vei å gå fram til arbeid.
- Ved helseproblemer at det er avgjørende med god kommunikasjon og kontakt mellom programmet, legen og deltakeren. Aktivitet, framfor passivitet vil i mange tilfeller kunne være mer helsefremmende.
- Individuell tilpasning og tett oppfølging av deltakere er viktig.

Introduksjonsprogrammet skal, ifølge den offisielle politiske plan, tilpasses den enkelte deltakerens behov, og må dermed tilrettelegges ulikt. Dette er en utfordring for mange kommuner, og henger mye sammen med hvordan kommunene organiserer programmet og hvilke forutsetninger de har for individuell tilrettelegging (NOU 2011:14, 2011).

Videre skal oppgaven gi en innsikt i teoriene som skal anvendes i denne oppgaven.

1.17 Teoretiske refleksjoner

Teorien i en empirisk oppgave skal blant annet belyse empirien eller informasjonen forskeren får inn gjennom intervjuer. Hovedhensikten med teori er å bruke den i analysen eller tolkningen av et datamateriale (informasjon). I denne oppgaven har jeg valgt å fokusere hovedsakelig på Max Webers (1971) teori om idealtyper samt Pierre Bourdieus' (1993) teori om symbolsk vold.

Idealtipe er ideer eller et tankebilde om hvordan ting faktisk er. Et eksempel på idealtipe kan være menneskers tanker om «the American dream.» Det forbindes et bedre liv, muligheter og velstand med «the Americandream.» I praksis inneholder «the American dream» også utfordringer som hardt arbeid, strev, kampen om integrering og inkludering.

Teorien om symbolsk vold, går ut på at en dominerende gruppe i samfunnet påfører en eller flere andre grupper/individer i det sosiale rom bestemte meninger og betydninger. Dominanse og utøvelse av makt skjer på en måte der objektive maktrelasjoner blir til varierende grad skjult (Esmark, 1993). Et eksempel på symbolsk vold kan være at majoriteten ikke vil akseptere eller inkludere minoriteter når minoritetene holder fast ved sin opprinnelige kultur.

Teoretiske refleksjoner (blant annet, om bruk av konseptuelle representasjoner av virkeligheten) skal vurderes underveis i oppgaven, når dette er relevant. For eksempel, i diskusjoner om integrering og inkludering henviser jeg blant annet til Weber (1971) sin teori om idealtyper (nemlig bevisst overdrevet «forestillinger» av komplekse realiteter) for å sette fokus på særtrekk. I denne sammenheng mener Weber (1971, s. 199) at: «Idealtypen er ingen «hypotese», men vil angi retningen for hypotesedannelse. Idealtypen er ingen fremstilling av virkeligheten, men vil skaffe fremstillingen entydige uttrykksmidler.» For eksempel bruker jeg tanken om en «fruktkompott» for å karakterisere integrering, og «fruktsalat» for å karakterisere inkludering. Oppgaven skal videre innebære Grounded theory, som skal defineres i neste avsnitt.

1.18 Grounded theory

Grounded theory, en forskningsmetode innen sosiologi og psykologi hvor man starter med «blanke ark» i et forsøk på å utvikle en teori ut fra et datasett. Man forsøker med andre ord å

utvikle en teori som kan forklare et fenomen eller en situasjon i motsetning til tradisjonell hypotesetesting som tar utgangspunkt i en bestemt teoretisk eller empirisk basert antagelse om forklaring som dernest testes ut. Grounden theory er en form for kvalitativ forskning som kan brukes for å utvikle nye teorier som kan testes senere eller sammenligne tidligere funnet data med nye data (Malt, 2009, ingen sidetall oppgitt).

Da mitt valg av teori er oppklart, går jeg over til kapittel 2. som omhandler metodologiske saker.

Kapittel 2: Metodologi

2.0 Kvalitativ metode

I denne forskningen bruker jeg kvalitativ metode. Bjørndal & Hofoss (2003, s. 25) hevder at: «Kvalitative design og metoder er et knippe av forskjellige forskningsopplegg der en ønsker å forstå fenomener (mer enn å telle dem) i en helhet (snarere enn å fokusere på enkelte deler av en sammenheng). Dybdeintervjuer, deltakende observasjon, lydbåndinnspilling og tekstanalyse er eksempler på fremgangsmåter i kvalitativ forskning.»

I motsetning til kvantitativ forskning, der statistikk gjør det noen ganger mulig å bruke ordet 'årsak', fokuserer kvalitative forskere på hvordan sosiale aktører tolker- og handler på grunnlag av sine tolkninger av den sosiale verden. Et eksempel kan være å undersøke flyktingenes egne grunner for hvorfor de søker sikkerhet i Norge, som jeg gjør i dette studiet. Målet er å utforske meninger, opplevelser og forklaringer av respondentene slik de oppfatter situasjonen selv. Det er viktig at forskeren er så nøytral som mulig når det gjelder datainnsamling, slik at hun ikke «former» deltakernes svar selv, men lar dem uttrykke seg selv fritt (cf. De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2010). I denne forskningen ble kvalitativ metode valgt for å få respondentenes meninger og opplevelser av introduksjonsprogrammet frem.

Nå skal jeg gi nærmere informasjon av utvalget for denne forskningen. I *STATISTIKK for helse- og sosialfagene* skriver Bjørndal og Hofoss (2014) at noen forskere har en tendens til å generalisere ut ifra et lite utvalg. Herved presiseres det at resultatene skal ikke generaliseres i

denne forskningen, men skal i stedet drøftes og sammenlignes med noe tidligere forskning. Utvalget blir dermed de deltakerne som jeg plukker ut helt tilfeldig for å intervju.

2.1 Undersøkellesutvalg

Mitt utvalg bestod av fem respondenter. Respondentene var følgende:

- Ali på 27 år fra Syria.
- Sarah på 40 år fra Syria.
- Abdi på 24 år fra Somalia.
- Ahmed på 35 år fra Irak.
- Hadra på 27 år fra Somalia.

Respondentenes opplysninger skal holdes konfidensielt, og deltakerne skal dermed være anonyme i undersøkelsen. Valget med å holde respondentene anonyme ble gjort for å gi respondentene en trygghetsfølelse som også er med på å skape et tillitsforhold mellom respondenten og forskeren. Flere av deltakere av introduksjonsprogrammet har kommet til Norge på flukt, og har dermed hatt noe tungt og vanskelig fortid. Det er også hensiktsmessig å holde deres identitet skjult for å bevare deres trygghet. Respondentene vil derfor bli presentert med følgende fiktive navn: Ali (27), Sarah (40), Abdi (24), Ahmed (35) og Hadra (27). Respondentene var av ulik bakgrunn, etnisitet, kjønn og utdanningsnivå. Respondentenes trosretning/religion ble det ikke stilt noen spørsmål om. Alle deltakere i undersøkelsen var meget høflige, respektfulle og hyggelige mennesker.

Nå skal jeg nevne mine forskningsspørsmål.

2.2 Forskningsspørsmål

Undersøkelsen inkluderte syv spørsmål. Respondentene ble intervjuet ved bruk av semi-strukturert intervju. På forhånd hadde jeg formulert syv brede områder. Målet var å gi respondenten rom for å snakke fritt om temaene. De nasjonale forskningsetiske komiteene (2010) oppgir at «Ordet semi-strukturert betyr halvstrukturert/delvis strukturert.» Denne typen intervju kan best beskrives som en slags samtale mellom forskeren og respondenten, der gangen i samtalen er styrt til en viss grad av forskeren. I min forskning ble intervju spørsmålene noenlunde nedfelt. Dersom respondentene falt ut av sporet under intervjuet, forklarte jeg dem spørsmålene nærmere. De fleste spørsmålene var relative åpne

spørsmål, som lot respondentene tale fritt til en viss grad. Mine forskningsspørsmål var da følgende:

1. Kan du fortelle litt om deg selv og dine erfaringer i Norge?
2. Hva var grunnen til at du kom til Norge?
3. Hvor lenge har du bodd i Norge?
4. Hvordan fikk du kjennskap til introduksjonsprogrammet?
5. Hvordan opplever du nordmenn?
6. Kan du snakke om noen erfaringer du har gjort under introduksjonsprogrammet?
7. Hvordan ser du på din fremtid i Norge?

Min hensikt med å velge ovenfor nevnte spørsmål var å la mine respondenter tenke og reflektere over sine erfaringer og opplevelser. Nå som spørsmålene i undersøkelsen er oppgitt, skal jeg gå videre på rekrutteringsprosessen.

2.3 Rekruttering

Prosessen med å rekruttere informanter til denne forskningen startet i år 2015. Ulike skoler for voksenopplæring i Oslo kommune ble kontaktet og informert om forskningen. Jeg inviterte en skole til å delta i undersøkelsen. Jeg skal kalle denne skolen for Unik Voksenopplæring.

Grunnen til at jeg valgte denne skolen, er at det er en av de sentrale voksenopplæringene i Oslo kommune, og at Unik Voksenopplæring var den mest hjelpelike. Skolen fikk informasjon fra meg om min forskning, og den planlagte fremgangsmåten. Informasjonen ble videreformidlet til lærerne på introduksjonsprogrammet.

Lærere fra introduksjonsklassene var imøtekommende, og møtetidspunktet for gjennomføring av intervjuene ble raskt planlagt.

Da skolen startet, kl.08.30, ble problemstillingen i denne forskningen fremlagt i to introduksjonsklasser. Hver klasse bestod av ca. 20. – 25. studenter av begge kjønn og ulike nasjonaliteter. Studentene var fra 24 år og oppover. Studentene hadde ikke stor flyt i det norske språket. Derfor ble informasjonsformidling og kommunikasjonen langsom, og ble gjentatt flere ganger.

Studentene i begge klasser ble spurt om å delta i undersøkelsen frivillig. Responsen deres var bedre enn forventet. Flere av studentene meldte seg frivillig, og var meget hyggelige under intervjuet. Noen av studentene var nærmest ferdige på introduksjonsprogrammet, mens andre var relativt ferske.

2.4 Gjennomføringen av intervjuene

Studentene ble tatt ut av klasserommet, og ble intervjuet en og en av gangen.

Noen studenter fikk lov til å gå ut av timen for å delta i intervjuet, mens andre ble intervjuet i pausene deres. Unik Voksenopplæring ga meg et rom hvor intervjuene skulle foregå.

Intervjuene ble tatt opp på diktafon etter muntlig samtykke fra studentene. I tillegg til å ta opp intervjuene på diktafon ble notater fra intervjuet skrevet i pc-en. De fleste respondentene snakket langsomt, og tok noen pauser innimellom, noe som gjorde at skrivingen ble mer effektiv.

Respondentene viste stor interesse for undersøkelsen, og la frem sine meninger ganske raskt. Noen av studentene hadde problemer med å uttale seg og forstå noen av spørsmålene på grunn av manglende norskkunnskaper. Det viste seg etter hvert at studentene var aktivt brukere av 'Google oversettelse' på mobiltelefonen, og klarte fint å oversette 'vanskelige' ord.

Når det er sagt, skal det gis en kort oversikt over hvordan intervjuresultatene skal presenteres i oppgaven.

2.5 Presentasjon av funn

Resultatene oppgis med hovedkategori, underkategori og illustrerende tekst i neste kapittel. Hovedkategori vil være selve forskningsspørsmålet, mens underkategori vil være temaer/kategorier jeg skal dele inn studentenes svar etter. Illustrerende tekst skal da være studentenes svar som blir skrevet under kategorien de passer med.

Respondentenes svar oppgis slik de ble besvart, men informasjonen som ikke i det hele tatt er i samsvar med spørsmålene, tas vekk. Et eksempel kan være når respondentene snakket om et familiemedlem i hjemlandet. Drøftingen av funn kommer i siste kapittel. Ettersom respondentene har hatt kort botid i Norge, har de gjort lite erfaringer i Norge hittil. Kort botid

og lite erfaringer gjorde at deres besvarelse på noen av spørsmålene ble kortere enn forventet. Gjennomsnittlig intervjuetid var på ca. 30. minutter per deltaker.

Kapittel 3. Funn

Som nevnt tidligere skal kapittel 3. inneholde en presentasjon av mine funn uten videre kommentarer. I kapittel 4. er hovedfokus på kommentarer, det vil si drøfting av funnene. Når det er oppgitt, vil jeg nevne igjen at de fleste respondentene hadde begrenset kunnskap i norsk. Dette innebærer at deres svar i tabellene er til en viss grad min beste tolkning av respondentenes uttalelser.

Respondenten: Ali

1. Hovedkategori: Respondentenes bakgrunn og erfaringer i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Bakgrunnsdetaljer	<i>Jeg heter Ali og er 27. år. Jeg bor alene i Oslo, og har ingen familie her. Jeg har aldri bosatt meg i flere land enn Syria og Norge.</i>
Opprinnelsesland eller by	<i>Opprinnelig er jeg fra Syria, fra en by som heter Damaskus</i>
Utdanning eller yrke fra hjemlandet	<i>Før jeg flyttet ut fra Syria var jeg en universitetsstudent. Jeg var andre års student på universitetet, og studerte biomedisin. Men jeg måtte stoppe studiet pga utflukt.</i>
Steder respondentene har bodd på/i ved ankomst til Norge	<i>Asylmottak i Rognan, Nord-Norge. Rognan var et lite tettsted med få mennesker. Det var ikke mange jeg kom i kontakt med i Rognan.</i>

Erfaringer i Norge	<p><i>Jeg bor i bydel Nordstrand i Oslo. Jeg flyttet til Oslo 16.mai 2015.</i></p> <p><i>Jeg har foreløpig ikke gjort mange og store erfaringer i Norge ettersom jeg har tilbrakt over halvparten av min tid i Norge på asylmottaket, ca. 7-8 måneder. På asylmottaket hadde jeg kun kontakt med andre flyktninger, og ikke folk utenfor asylmottaket. Det var ikke så mange mennesker å se i Rognan. Heller ikke var det noen aktiviteter å holde på med. Jeg sto i blant på ski, og trente inne på asylmottaket til tider. Noen ganger gikk jeg for å fiske.</i></p> <p><i>Jeg brukte også mye av min tid på å studere norsk på egenhånd under opphold på asylmottaket. Jeg leste i en bok som heter "På Vei." Jeg hadde ikke fått plass på skole eller norskkurs på daværende tidspunkt. Disse har vært mine erfaringer i Norge.</i></p>
--------------------	---

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Respondentenes bakgrunn og erfaringer i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Bakgrunnsdetaljer	<i>Jeg heter Sarah, og er en kvinne på 40. år.</i>
Opprinnelsesland eller by	<i>Jeg kommer fra den største byen i Syria som heter Aleppo.</i>

Utdanning eller yrke fra hjemlandet	<i>Jeg jobbet ikke i Syria. Jeg var en husmor og tok meg av mine fire småbarn.</i>
Steder respondentene har bodd på/i ved ankomst til Norge	<i>Jeg ble ikke plassert på et asylmottak ettersom mannen min har et hus i Norge. Dermed flyttet jeg sammen med han rett etter min ankomst til Norge.</i>
Erfaringer i Norge	<i>Norge er et veldig bra land. Jeg finner både frihet og trygghet i Norge. Men været er utfordrende. Det kan bli mye snø til tider, men jeg klarer å tilpasse meg snøen fint.</i>

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Respondentenes bakgrunn og erfaringer i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Bakgrunnsdetaljer	<i>Jeg heter Abdi. Jeg har to brødre i Norge, og bor på Lambertseter.</i>
Opprinnelsesland eller by	<i>Somalia</i>
Utdanning eller yrke fra hjemlandet	<i>Jeg har fullført ungdomsskole i hjemlandet.</i>
Erfaringer i Norge	<i>Jeg kom alene til Norge via Tyrkia. Da jeg kom til Norge var det masse snø her. Jeg frøs mye, og spurte meg selv om jeg virkelig skal bo i dette landet resten av mitt liv? Det var vanskelig å takle vinteren i Norge.</i>

	<p><i>Jeg følte at jeg nesten ikke kunne bo her i en periode.</i></p> <p><i>I Norge har jeg kommet i kontakt med en del folk av somalisk opprinnelse. Men somalierne født og oppvokst i Norge er litt annerledes enn somalierne i Somalia. De norskfødte somalierne snakker veldig lite somalisk har jeg opplevd. Dette er noe som ikke er bra ifølge meg. Jeg mener at man skal lære seg sitt morsmål. Det er veldig viktig å ikke glemme sitt første språk, og videreføre dette språket til kommende generasjoner. Jeg mener at man skal bruke morsmålet hjemme med familien, og snakke norsk utenfor hjemmet, for eksempel på skole og i arbeidslivet.</i></p>
--	---

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Respondentenes bakgrunn og erfaringer i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Bakgrunnsdetaljer	<i>Jeg heter Ahmed og er en mann på 35. år.</i>
Opprinnelsesland eller by	<i>Mitt hjemland er Irak, og min opprinnelsesby er Bagdad.</i>
Utdanning eller yrke fra hjemlandet	<i>Jeg har en bachelorgrad i media og master i religion fra Irak. I hjemlandet jobbet jeg som leder for en irakisk tv-kanal og som journalist i 8. år. Jeg har utført rundt 1080</i>

	<i>intervjuer. Mange av intervjuene utført av meg, ligger ute på Youtube.</i>
Erfaringer i Norge	<p><i>Jeg kom til Norge for ca. to år siden sammen med min familie. I Norge leder jeg et irakisk kultursenter (en organisasjon). Dette gjør jeg blant annet for å bli integrert i det norske samfunnet. Det er veldig viktig å bli en del av landet man bor i.</i></p> <p><i>Jeg jobber aktivt med å arrangere seminarer på irakisk kultursenter, hvor jeg i samarbeid med andre inviterer norske politikere til oss. Seminarene er åpen for alle. Informasjon om våre seminarer legges ut på Youtube, Facebook og Twitter. Noen ganger får vi besøk av politikere, og andre ganger besøker vi dem.</i></p>

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Respondentenes bakgrunn og erfaringer i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Opprinnelsesland eller by	<i>Somalia</i>
Utdanning eller yrke fra hjemlandet	<i>Jeg er en gift kvinne, men har ingen barn foreløpig. Jeg har videregående utdanning fra hjemlandet som jeg ikke fikk godkjent i Norge. Dette er jeg strengt tatt oppgitt over. I Somalia jobbet jeg som tolk og sekretær.</i>
Steder respondentene har bodd på/i ved ankomst til Norge	<i>Jeg flyttet fra Somalia i år 2012, og kom til Norge i juli 2013. Min første periode i Norge ble jeg plassert på et</i>

	<p><i>asylmottak i Tønsberg hvor jeg bodde i cirka seks måneder. Etter oppholdet på asylmottaket flyttet jeg til Oslo. Jeg bor alene i et bokollektiv for tiden.</i></p>
Erfaringer i Norge	<p><i>Jeg har lite erfaringer i Norge. Men når man kommer til et nytt land, så er alt nytt og oppleves helt annerledes enn det en er vant til fra sitt hjemland. Da jeg var helt ny i Norge følte jeg at jeg ble gjenfødt. Kulturen og språket var nytt. Heldigvis kunne jeg kommunisere på engelsk, sånn at jeg ikke opplevde store språkbarrierer. Jeg jobbet frivillig som tolk under mitt opphold på asylmottaket, dette på grunn av mine språkkunnskaper.</i></p> <p><i>Jeg har også fått et inntrykk av at mange føler seg ensomme i et nytt land. Det kommer av at man bor langt unna sitt opprinnelsesland, sine venner og sin familie. Jeg har ikke fått mulighet til å studere på videregående skole med en gang i Norge. Veien til videregående kan ta litt tid.</i></p> <p><i>Noe av det jeg liker mest i Norge er feiringen av nasjonaldagen, 17. mai. Jeg blir fascinert av mattradisjonen på 17.mai og av å se folk i bunader. Det er utrolig fint. Jeg er veldig interessert i norsk natur og norsk litteratur.</i></p> <p><i>Ellers så er alt mye bedre i Norge enn det var i Somalia. Norge er et trygt land.</i></p>

Respondenten: Ali

2. Hovedkategori: Årsaken bak flytting til Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Begrunnelse for flukt	<i>Jeg valgte ikke å dra til militæret i Syria, og måtte dermed flykte fra landet.</i>
Reisen til Norge	<i>Det tok meg ca. 2-3 uker å komme til Norge. Jeg reiste ut av Syria via skip. Skipet tok meg med til Libanon først, deretter til Algerie. Fra Algerie dro jeg videre til Tunisia, og deretter til Libya. Jeg hadde kanskje 2-3 dagers opphold i hvert land. Etter Libya dro jeg til Italia, Sveits, Tyskland, Danmark, Sverige og tilslutt Norge.</i>
Flyktet på egenhånd	<i>Jeg kom ikke til Norge gjennom FN, men valgte å flykte på egenhånd.</i>

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Årsaken bak flytting til Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Begrunnelse for flukt	<p><i>Det oppstod krig i Syria. Jeg hadde aldri tenkt meg å flytte ut av Syria, men omstendighetene gjorde slik at jeg ikke hadde andre valg enn å flykte.</i></p> <p><i>Problemene gikk ut på konflikten mellom shia og sunni muslimer. Al-Qaida gruppen mente at alle shiaer ikke skal regnes som muslimer og må utryddes. Før problemene med Al-Qaida oppstod var jeg ikke interessert i å flytte ut av Syria. Jeg hadde et godt og lykkelig liv i hjemlandet, og stortrivdes der.</i></p> <p><i>Jeg tenkte mest på mine barn, og ville verne dem. Norge var det</i></p>
-----------------------	---

	<i>rette og mest relevante landet å reise til tenkte jeg. I Norge har ektemannen min bodd i over 16. år. Han har en jobb og et hus her, og dermed var det enkelt for resten av familien å bosette seg i Norge.</i>
Reisen til Norge	<i>Jeg flyktet til Tyrkia med mine fire barn og bodde et år i byen Istanbul.</i>
Ankomst til Norge	<i>I år 2014 kom jeg til Norge som flyktning med bare tre av mine barn. Sønnen min på 19. år fikk ikke kommet med oss til Norge. Men jeg har glede av å fortelle at han kommer hit om tre dager. Jeg er ubeskrivelig glad for det som en mor. Jeg har ikke sett han siden 2014, og savnet etter han er stort.</i>

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Årsaken bak flytting til Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Begrunnelse for flukt	<p><i>Jeg måtte flykte til Norge på grunn av krigen i Somalia. Jeg er fra byen Jilib i Somalia. Det har vært krig i Somalia i over 24 år. Jeg bestemte meg for å flytte til et sted hvor jeg kunne finne trygghet og en bedre fremtid. Dermed ble det Norge.</i></p> <p><i>Jeg levde ganske greit i Somalia helt til jeg fikk problemer med en terroristgruppe. Etter å ha fått problemer ble livet hardt i hjemlandet.</i></p>
-----------------------	---

Flyttet alene eller med andre?	<i>Jeg kom alene til Norge.</i>

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Årsaken bak flytting til Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Begrunnelse for flukt	<p><i>Jeg fikk de fleste problemene på grunn av min yrkesposisjon i Irak.</i></p> <p><i>Noen mennesker sendte meg trusselbrev flere ganger på grunn av yrket mitt. Jeg ble truet på livet, men valgte ikke å flytte ut av landet likevel. Men etter hvert økte truslene, og var rettet mot mine barn. Alle i byen visste hvem som sendte trusselbrevene, men ingen turte å gjøre noe. Ifølge media var gruppen som truet folk, en bra gruppe, men i praksis var gruppen ikke det.</i></p> <p><i>Jeg var bekymret for mine fire barn og kone, og måtte dermed flytte ut av Irak. Videre vil jeg nevne at jeg ikke var den eneste som ble truet på livet. Trusselbrev ble sendt til mange journalister i Irak. Folk måtte derfor flyktet til andre land, som blant annet Tyrkia, Sverige, og Norge.</i></p>
Reisen til Norge	<i>Jeg kom til Norge via mange land, blant annet Tyrkia, og Italia.</i>
Flyttet alene eller med andre?	<i>Jeg fluktet med hele familien min.</i>

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Årsaken bak flytting til Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Begrunnelse for flukt	<i>Jeg kom til Norge som asylsøker. Grunnen til at jeg flyktet fra Somalia var krigen i Somalia som har pågått i mange år og problemer med min familie angående et ufrivillig ekteskap. Problemene økte gradvis, og tilslutt måtte jeg flykte.</i>
Flyttet alene eller med andre?	<i>Jeg måtte flykte helt alene. Jeg hadde en tante og en kusine i Norge.</i>

Respondenten: Ali

3. Hovedkategori: Botid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Perioden	Jeg har til sammen bodd ca. 11 måneder i Norge, hvorav ca. 3 ½ måneder i Oslo.

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Botid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Perioden	Jeg har bodd cirka 2 år i Norge. Jeg kom til Norge 01. januar 2014.

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Botid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
---------------	---------------------

Perioden	<i>Jeg bodde på asylmottaket i cirka 8 måneder i Nesbyen, i nærheten av Hønefoss. I Oslo har jeg bodd i cirka 8 måneder.</i>
----------	--

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Botid i Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Perioden	Jeg har bodd i Norge i ca. 2 år.
----------	----------------------------------

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Botid i Norge.

Underkategori

Illustrerende tekst

Perioden	<i>Jeg har bodd i Norge i 2 år.</i>
----------	-------------------------------------

Respondenten: Ali

4. Hovedkategori: Hvordan respondentene fikk kjennskap til introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Informasjonskilde	<i>Veilederen min på NAV informerte meg om introduksjonsprogrammet, og ba meg starte i dette tiltaket. Jeg startet her etter min veileders anbefaling. Han ringte Voksenopplæringen for å registrere meg, og dermed fikk jeg tilbud om programmet som jeg takket ja til.</i>
-------------------	--

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Hvordan respondentene fikk kjennskap til introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Informasjonskilde	<p><i>Jeg startet på introduksjonsprogrammet i mars 2015. Før mars 2015 gikk jeg på et norskkurs på Voksenopplæringen. Mens jeg gikk på norskkurset, fikk jeg høre om introduksjonsprogrammet av andre elever jeg ble kjent med på skolen. Jeg nevnte dette for mannen min og ba han undersøke nærmere mine muligheter til å starte på introduksjonsprogrammet. Deretter tok mannen min kontakt med voksenopplæringen på Helsfyr, og en kort tid senere fikk jeg tilbud om introduksjonsprogrammet i posten. Jeg snakker lite norsk selv, men mannen min snakker godt norsk. Dermed hjelper han meg med det norske språket.</i></p> <p><i>Før jeg begynte på programmet, fikk jeg blant annet høre at jeg ikke skulle på introduksjonsprogrammet fordi jeg ikke hadde vært gjennom et opphold på asylmottaket. Men heldigvis gikk ønsket gjennom til slutt.</i></p>
-------------------	---

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Hvordan respondentene fikk kjennskap til introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Informasjonskilde	<p><i>Veilederen min på NAV kontoret i Oslo fortalte meg om det. To måneder etter å ha flyttet til Oslo</i></p>
-------------------	---

	<i>begynte jeg på introduksjonsprogrammet. Jeg begynte her i september 2014, og skal gå her til sammen i to år.</i>
--	---

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Hvordan respondentene fikk kjennskap til introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Informasjonskilde	<i>Jeg har gått på introduksjonsprogrammet i snart 1 år og 6. måneder. Jeg fikk kjennskap til introduksjonsprogrammet via mitt lokale NAV kontor.</i>
-------------------	---

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Hvordan respondentene fikk kjennskap til introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Informasjonskilde	<i>Jeg fikk informasjon om introduksjonsprogrammet av min rådgiver i NAV. Jeg har vært en deltaker av introduksjonsprogrammet i ca. 1 ½ år.</i>
-------------------	---

Respondenten: Ali

5. Hovedkategori: Hvordan respondentene opplever nordmenn.

Underkategori

Illustrerende tekst

Inntrykk av nordmenn	<i>Jeg synes at nordmenn er veldig snille og sympatiske.</i>
Respondentenes kontakt med nordmenn	<i>Jeg kjenner nordmenn fra skolen og fra asylmottaket.</i>

	<p><i>Jeg har ingen norske venner. Det er vanskelig å få kontakt med nordmenn. Jeg vet ikke hvorfor, men kanskje fordi jeg ikke snakker så godt norsk.</i></p> <p><i>Jeg ønsker å få mer kontakt med nordmenn i fritiden, men jeg er lite kjent i Oslo. Jeg vet lite om aktivitetene og sosiale arenaer i Oslo foreløpig.</i></p> <p><i>Av og til snakker jeg helt tilfeldig med nordmenn jeg treffer på gata.</i></p>
--	--

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Hvordan respondentene opplever nordmenn.

Underkategori

Illustrerende tekst

Respondentenes kontakt med nordmenn	<p><i>Jeg har ikke så mye erfaring med nordmenn. Men jeg ønsker å bli kjent med norske. Jeg liker mine norske lærere og kvinner på Helseforum for kvinner.</i></p>
-------------------------------------	--

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Hvordan respondentene opplever nordmenn.

Underkategori

Illustrerende tekst

Respondentenes kontakt med nordmenn	<p><i>Jeg føler at innvandrere har ikke mye kontakt med nordmenn. Dette syns jeg ikke er så bra. Jeg føler at folk lukker dørene for hverandre.</i></p>
Inntrykk av nordmenn	<p><i>Nordmenn er stille mennesker. De snakker ikke mye.</i></p>

	<i>Nordmenn er meget strenge om å holde avtaler.</i>
--	--

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Hvordan respondentene opplever nordmenn.

Underkategori

Illustrerende tekst

Respondentenes kontakt med nordmenn	<i>Jeg har ikke mange norske venner.</i>
Egen innsats for å få kontakt med nordmenn	<i>Jeg prøver alltid å komme i kontakt med nordmenn. Jeg snakker norsk med dem. Når jeg ikke har noen å snakke norsk med, drar jeg til nærmeste matvarebutikk for å snakke norsk med nordmenn.</i> <i>Av og til drar jeg også til Universitetet i Oslo og på biblioteket for å få kontakt med nordmenn. Men på universitetet og biblioteket finner jeg som regel studenter som er opptatt med skolearbeid. Det er helt forståelig. Jeg er ikke en som klarer å sitte hjemme. Jeg kjører bil, kjører barna mine til og fra skolen. Mye av tiden min går også til skolen, og arbeidspraksisen.</i>
Integrering i Norge	<i>Videre har jeg fått et inntrykk av at alle, eller svært mange i Norge snakker stadig om integrering. Jeg mener at utlendingene vil integrere seg i samfunnet, men spørsmålet er hvordan? Jeg har søkt jobber i et år uten å lykkes. Dersom vi skal integreres i Norge, må</i>

innvandrere komme i kontakt med nordmenn. Vi må snakke sammen.

Jeg hører stadig at vi ikke har forskjeller eller klasseskiller i Norge, og at alle mennesker er like. Men i praksis er det ikke slik. Alle mennesker skal på en eller annen måte komme seg ut i jobb. Dersom Norge hjelper meg med å komme ut i arbeid, vil jeg gi noe tilbake til landet i form av skatt. Det vil være en vinn - vinn situasjon.

Jeg har et stort ønske om å skrive en bok om integrering i Norge, integrering av flinke innvandrere i Norge.

Jeg vil nevne folk med innvandrerbakgrunn som har gjort det bra i Norge:

- 1. Faruk Al-Kasim var opprinnelig fra Irak og en stor støttespiller i oppbyggingen av norske oljeproduksjon.*
- 2. Første mennesket som svømte i en svømmehall i Norge var med bakgrunn fra Syria.*
- 3. Det er flere dyktige og flinke fotballspillere i Vålerenga Fotballag av utenlandsk opprinnelse.*
- 4. Første tannlege og farmasøyt i Norge var av utenlandsk opprinnelse.*

	<p>5. <i>Leder for alle kinoer i Norge er også av utenlandsk opprinnelse.</i></p> <p><i>Jeg har fire barn. Det ene barnet mitt går på skole, og tre andre i barnehage. Ved å ta en høyere utdanning hjelper ikke barna mine kun seg selv og meg, men også det landet de bor i. Jeg har en mastergrad. Jeg ønsker ikke å sitte hjemme. Jeg vil ut i arbeid og bruke mine ressurser og kunnskap, samt delta i samfunnet og integrere meg.</i></p>
--	---

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Hvordan respondentene opplever nordmenn.

Underkategori

Illustrerende tekst

<p>Inntrykk av nordmenn</p>	<p><i>Nordmenn er hyggelige mennesker.</i></p>
<p>Respondentenes kontakt med nordmenn</p>	<p><i>Jeg har en norsk venninne som jeg fikk via Røde Kors. Hun fikk jeg via noe som heter flyktningssguide. Denne har jeg god kontakt med, og hun er en kjempesnill og hyggelig jente.</i></p> <p><i>Nordmenn er også rolige og stille. De er reserverte, tror jeg. Man får en følelse av lite tilhørighet når man drar til et nytt sted med bare nordmenn og har innvandrerbakgrunn. Men første inntrykk er ikke siste inntrykk.</i></p>

	<i>Jeg tror at når man blir godt kjent med nordmenn, får man god kontakt med dem.</i>
Integrering i Norge	<i>Jeg føler jeg ikke er helt integrert i Norge ennå på grunn av lite kontakt med nordmenn. Nordmenn er veldig snille, men stille som sagt. På praksisplassen får jeg litt kontakt med nordmenn. Da snakker vi sammen.</i>

Respondenten: Ali

6. Hovedkategori: Respondentenes erfaringer under deltakelse i introduksjonsprogram.

Underkategori	Illustrerende tekst
Oppstart	<i>Jeg startet på introduksjonsprogrammet i juni 2015, men etter noen uker fikk elevene sommerferie. Deretter måtte jeg starte på nytt 17. august 2015.</i>
Positive erfaringer	<i>Lærerne er snille, hyggelige og gjør en god jobb. Jeg er på skolen tre dager i uken, og vurderer å starte på språkpraksis etter hvert.</i> <i>Jeg kan fortelle at jeg har begynt å gjøre erfaringer etter å ha begynt på introduksjonsprogrammet. Her får jeg kontakt med nordmenn, altså mine norske lærere. I tillegg kommer jeg i kontakt med elever fra forskjellige land og av ulik bakgrunn.</i>
Negative erfaringer	<i>Introduksjonsprogrammet er bra, men jeg føler at ting går sakte her. Det er mange elever i hver klasse</i>

	<p><i>(25-26 elever). Det er studenter i forskjellige aldersgrupper, og med ulik utdanningsbakgrunn. Jeg mener at det ikke er bra at studenter med høy utdanningsbakgrunn skal studere sammen med studenter som har ingen utdanning fra før. Dette fører til at læreren må bruke mer tid på elever som er nesten analfabeter, og som krever mye tid og forklaring.</i></p> <p><i>Som regel er det eldre mennesker og folk med ingen utdanningsbakgrunn som har vansker med å fange opp informasjon fra læreren. Dette går utover de andre elevene i klassen.</i></p>
Språkpraksis	<p><i>Strengt tatt vil jeg ikke på språkpraksis enda, jeg vil heller studere norsk fem dager på skolen. Jeg har orientert min veileder om det. Veilederen mente at jeg ikke kan studere norsk i fem fulle arbeidsdager. To av dagene er forbeholdt språkpraksis, men etter norskprøve 2. eller Bergenstest skal jeg begynne å studere på en annen skole eller universitet, tenker jeg.</i></p>
Ting som kunne ha vært annerledes	<p><i>Jeg byttet klassenivået mitt fra grunnnivået – nivå A1 til nivå B1. Dette fordi jeg studerer hard i fritiden, og studerte norsk på egenhånd før jeg begynte på introduksjonsprogrammet. Etter min mening vil det være bedre, dersom klassene blir fordelt etter deltakernes tidligere utdanningsnivå.</i></p>

	<i>Videre mener jeg at folk som klarer seg bra på skolen, bør få tilbud om noen timer med norskundervisning på universitetet. Slik får du mulighet til å lære seg språket enda fortere.</i>
--	---

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Respondentenes erfaringer under deltakelse i introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Positive erfaringer	<p><i>Det positive med introduksjonsprogrammet er at vi får mye samfunnskunnskap. For eksempel får vi kjennskap om valg og demokratiet i Norge. Vi har tidligere besøkt alle partiene i Oslo sentrum, og snakket med noen av politikerne. Dette er veldig bra, syns jeg.</i></p> <p><i>En annen ting som er positivt med introduksjonsprogrammet er språkpraksis. Jeg er også fornøyd med lærerne og elevene på skolen.</i></p>
Negative erfaringer	<p><i>Jeg lærer ikke mye norsk ved å gå på introduksjonsprogrammet, føler jeg.</i></p> <p><i>Det var mye bedre før, i vanlig norskkursklasse. Noen av grunnene til at jeg lærer lite norsk på introduksjonsprogrammet er fordi noen av elevene i introduksjonsklassen har lite interesse for å lære seg norsk. Dermed blir det fort kjedelig stemning i klassen. Jeg skal på</i></p>

	<p><i>introduksjonsprogrammet i cirka 2. år, men føler at jeg ikke får så mye utbytte av undervisningen.</i></p> <p><i>Videre inneholder introduksjonsprogrammet mange planer. Noen planer er jeg lite fornøyd med, som for eksempel å lage presentasjoner. Vi får veldig lang tid på å lage presentasjoner, cirka 1-2 uker. Det er greit med en lang tidsfrist og god tid, men vi snakker ikke mye norsk under utarbeidelse av presentasjonene. Heller ikke behersker vi norsk meget godt, og dermed blir det vanskelig å lage og presentere noe. Videre føler jeg at jeg ikke lærer mye av presentasjonene.</i></p> <p><i>Vi har prøver på introduksjonsprogrammet, men ikke i like stor grad som på vanlig norskkurs.</i></p>
Spesialpraksis	<p><i>Jeg har noe som heter spesialpraksis. Spesialpraksis har jeg på grunn av problemer med min helse. Jeg har spesialpraksis på Helseforum for kvinner. Jeg trener der, og passer på helsa mi. Jeg har spesialpraksis to ganger i uken. Da trener jeg fra kl. 10.00 – 14.00. Jeg har gått der siden 2. juni 2015.</i></p> <p><i>På spesialpraksis får jeg også mulighet til å praktisere norsk muntlig. Det kommer mange damer på Helseforum for kvinner. Disse damene er fra forskjellige land og nasjoner. I tillegg er det norske damer der som hjelper oss med å</i></p>

	<i>lære oss norsk. Det er en fin måte å praktisere norsk på, syns jeg.</i>
--	--

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Respondentenes erfaringer under deltakelse i introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Positive erfaringer	<p><i>Det gode ved introduksjonsprogrammet er at man lærer seg norsk.</i></p> <p><i>Det sosiale er også positivt. Man treffer nye og hyggelige mennesker fra forskjellige land.</i></p>
Negative erfaringer	<p><i>Det dårlige ved programmet er at man lærer seg lite norsk. Man lærer kun det grunnleggende som blant annet norsk grammatikk. Innhold i undervisningen er ikke bra.</i></p> <p><i>Jeg er ikke storforneøyd med språkpraksis. Språkpraksis er som regel på en butikk. På en butikk lærer man ikke så mye norsk, man snakker lite norsk, og mye av tiden går til å plassere varene i hyllene i butikken.</i></p> <p><i>Praksisplassen min er Nille. Jeg føler at jeg ikke snakker mye norsk der. Jeg begynte på språkpraksis i forrige uke.</i></p>
Ting som kunne ha vært annerledes	<p><i>Jeg skulle ønske jeg kunne komme på skolen fem dager i uken, men hovedregel er at man skal ha skole tre dager i uken og språkpraksis to dager.</i></p>

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Respondentenes erfaringer under deltakelse i introduksjonsprogram.

Underkategori	Illustrerende tekst
Positive erfaringer	<p><i>Jeg lærer mye norsk på skolen, og veldig mye skriftlig gjennom praksisplassen.</i></p> <p><i>På skolen lærer jeg også å uttale norske ord og uttrykk ordenlig. Jeg er storfornøyd med introduksjonsprogrammet.</i></p> <p><i>Jeg ser absolutt ingen feil eller svakheter ved introduksjonsprogrammet.</i></p>
Arbeidspraksis	<p><i>Jeg har arbeidspraksis hos journalistgruppen i Oslo. På arbeidspraksis har jeg vært i cirka 2. måneder. Fra og med oktober skal jeg ut i praksis fem dager i uken, foreløpig er det 2. dager i uken.</i></p> <p><i>Jeg snakker med mange politikere, og intervjuer dem hver gang jeg får mulighet til det gjennom praksisplassen. Jeg skal ha intervju med to politikere fra Arbeiderpartiet i dag, og hadde intervju med en fra Høyre i går. Vennen min er også i media. Han hjelper meg mye med norsk språk på praksisplass. Han er av minoritetsopprinnelse, men født og oppvokst i Norge.</i></p>

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Respondentenes erfaringer under deltakelse i introduksjonsprogram.

Underkategori

Illustrerende tekst

Positive erfaringer	<i>Jeg synes introduksjonsprogrammet er et bra tiltak som inneholder norskundervisning. Videre gir tiltaket praksiserfaring på forskjellige steder.</i>
Negative erfaringer	<i>Svakheter ved introduksjonsprogrammet kan være at det kan bli lange dager på skolen. En dag kan bli brukt på kun et fag. Vi har skole fra kl. 8.30-15.00, og dermed kan dagen bli kjedelig, når vi holder på med det samme hele dagen.</i> <i>Det er mange forskjellige mennesker i hver klasse. Elevene har forskjellig aldre og ulike nivå på interesse for å lære seg norsk. Ettersom det er lærerens ansvar å få med alle elevene gjennom undervisningen, kan det blir kjedelig at læreren bruker mye av tiden på uinteresserte elever. Elevene med liten interesse og konsentrasjon gjør at undervisningen går veldig treigt for interesserte elever som følger med og fanger opp norske ord fort.</i>
Arbeidspraksis	<i>Utplassering i forskjellige forretninger øker sjansen for å komme ut i ordinært arbeid. Jeg har gjennom introduksjonsprogrammet hatt arbeidspraksis i barnehage, i fiskeri og på avlastningsbolig.</i>

	<p><i>Jeg har hatt språkpraksis på Toma AS via introduksjonsprogrammet. Toma AS samarbeider med Color Line.</i></p> <p><i>Jeg fikk også tatt et datakurs gjennom introduksjonsprogrammet. Videre ønsker jeg å fortsette med arbeidspraksis på avlastningsbolig, hvor jeg jobber med å passe på folk med nedsatt funksjonsevne. Jeg trives på arbeidpraksis.</i></p>
Ting som kunne ha vært annerledes	<p><i>Jeg og flere fra klassen har anbefalt avdelingssjefen å bruke ulike kriterier for klassefordeling.</i></p> <p><i>Klassefordelingen bør skje etter elevenes utdanningsnivå. Noen kan mer norsk enn andre og har mer utdanning enn andre. Da bør disse elevene plasseres i samme klasse. Mens folk som snakker lite norsk, og har lite utdanningsbakgrunn kan settes i samme klasse. Alder spiller også en stor rolle her, mener jeg.</i></p>

Respondenten: Ali

7. Hovedkategori: Respondentenes tanker om deres fremtid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Utdanningsplaner	<i>Først vil jeg studere norsk språk. Deretter ønsker jeg å fortsette på bioingeniørutdanningen min på universitetet.</i>
Arbeidsplaner	<i>Jeg ønsker å jobbe i Norge, men vet ikke om jeg skal bli her resten av mitt liv. Men jeg liker Norge</i>

Respondenten: Sarah

Hovedkategori: Respondentenes tanker om deres fremtid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Utdanningsplaner	<p><i>Jeg vil studere hudpleielinje på videregående skole. Først må jeg bestå norskprøve 3, og deretter kan jeg begynne på videregående skole.</i></p> <p><i>Jeg skal ikke ta Bergenstest, fordi jeg ikke har universitetsutdanning fra hjemlandet. Jeg har studert to år på videregående skole i hjemlandet, men fikk ikke fullført videregående utdanningen min.</i></p>

Respondenten: Abdi

Hovedkategori: Respondentenes tanker om deres fremtid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Utdanningsplaner	<p><i>Etter å ha tatt norskprøve 3. til neste år skal jeg søke videregående skole.</i></p>
Bostedsplaner	<p><i>Jeg skal bo i Norge fremover. Men jeg har også lyst til å reise til USA for å bo der i noen år. Litt usikker akkurat nå.</i></p>

Respondenten: Ahmed

Hovedkategori: Respondentenes tanker om deres fremtid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Arbeidsplaner	<p><i>Jeg skal jobbe i tv-en. Jeg har tidligere vært på intervju med TV2 og NrK. Jeg har sendt min CV til</i></p>

	<p><i>begge kanalene. De har gitt meg god tilbakemelding på CV-en, men jeg er ikke ferdig med norskprøve 3, noe som hindrer meg i å komme ut i arbeid. Jeg regner med å bli ferdig med denne prøven og Bergenstest til desember 2015.</i></p> <p><i>Håper jeg blir tilkalt til intervju igjen hos NRK og TV2. Jeg har et stort ønske om å jobbe som journalist. Jeg jobber aktivt med å opprettholde kontakt med journalistgruppen i Oslo.</i></p>
--	--

Respondenten: Hadra

Hovedkategori: Respondentenes tanker om deres fremtid i Norge.

Underkategori	Illustrerende tekst
Utdanningsplaner	<p><i>Jeg skal avslutte introduksjonsprogrammet i mai 2016, tror jeg. Jeg skal mest sannsynlig få litt forlengelse på tiltaket. Forlengelsen kommer av at jeg ennå ikke er ferdig med norskprøve 3 som er et delmål i introduksjonsprogrammet. Jeg trenger litt mer tid på å fullføre norskprøve 3.</i></p>
Fremtidsplaner	<p><i>Jeg vet ikke om fremtidsplanene ennå. Det er litt vanskelig å si noe om det per i dag. Dersom man ønsker å ta høyere utdanning, og er enslig i Norge, blir alt tøft. Etter norskprøve 3. må jeg på videregående skole. Jeg vil ta videregående skole på 1.år (kombisett), men det har jeg ikke rett på siden jeg er over 24 år.</i></p>

	<p><i>Dermed må jeg gå vanlig videregående skole for å studere videre på universitetet. Det er ikke umulig, men det vil ta veldig mye tid. Ønsket mitt er å bli sosionom.</i></p> <p><i>Jeg har ingen familie i Norge som kan hjelpe meg økonomisk. Dermed må jeg klare meg selv alene. I tillegg vil jeg hjelpe familien min i hjemlandet. Å være fulltidsstudent i flere år kan skape økonomiske vansker for meg. Som en voksen person er det også litt vanskelig å lære seg et nytt språk. Man må starte fra bunnen.</i></p> <p><i>Veien hadde vært litt enklere dersom jeg kunne få videregående utdanningen min godkjent i Norge. Jeg skal gi norskprøve 3. i desember 2015. Jeg er flinkt i norsk muntlig, men ikke i norsk skriftlig. Mulig jeg ikke klarer skriftlig eksamen i desember.</i></p>
--	--

Da alle resultatene fra intervjuet har blitt presentert, fortsetter oppgaven videre på kapittel 4. som omhandler diskusjon.

Kapittel 4. Diskusjon

I dette kapitlet drøfter jeg empirien med utgangspunkt i tidligere teori om introduksjonsprogrammet fra rapporten om *Bedre Integrering* (NOU 2011:14, 2011) samt Max Weber (1971) sin teori om idealtyper og Bourdieus' (1993) sin teori om symbolsk vold. Før selve drøftingen starter vil jeg understreke at underkategorier i kapittel tre er min tolkning av *idealtyper*. Jeg har tatt utgangspunkt i studentenes svar, og dannet dermed underkategorier jeg mente var i samsvar med svarene. Likevel mener jeg at mine tolkninger ikke må stemme helt med virkeligheten. En annen forsker kan tolke svarene og danne et tankebilde/underkategorier som kan være annerledes enn de jeg har kommet frem til. I tillegg er mitt utvalg både tilfeldig utplukket og liten. Derfor kan jeg ikke generalisere om mine funn, men vil sammenligne mine relevante funn med en del tidligere forskning.

4.0 Flukt

Etter å ha stilt informantene spørsmålet om årsaken til flytting til Norge ble ordet «flukt» gjentatt i alle svar. Alle fem respondenter svarte at de kom til Norge på grunn av flukt. To av respondentene flyktet på grunn av krigen i hjemlandet, en respondent hadde flere årsaker i tillegg til krig, mens to ble truet på livet på grunn av religion og yrkesposisjon.

Sarah (40) hadde sin ektemann i Norge i 16. år. Hun hadde verken tenkt eller ønsket seg å flytte ut av Syria. Hun mente at hun hadde et godt liv i sitt hjemland med sine barn helt til Al-Qaida, en terroristgruppe, kom med ordre om å utrydde alle Shia muslimer. Sarah (40) tilhører en av de største retningene i islam, nemlig Shia-sektoren. I følge Al-Qaida var ikke Shiaer muslimer, og måtte dermed utryddes. Både Sarah (40) og Ahmed (35) fortalte at de måtte flykte på grunn av frykt for sin familie og barn. Begge deltakerne la frem sine bekymringer om sine småbarn, og mente at den beste utveien var å flykte.

Tre av respondentene har sagt at de ikke kom direkte til Norge fra sitt hjemland. Tyrkia er det landet alle tre har gått gjennom. Sarah (40) måtte bo i Tyrkia i ett år før hun fikk asyl i Norge, mens Ali (27) og Ahmed (35) måtte reise gjennom Tyrkia og andre land før de kom til Norge. Ifølge organisasjonen Flyktningshjelpen (2015, ingen sidetall oppgitt) har over 4.1 millioner mennesker flyktet ut fra Syria, hvorav 75% av disse menneskene er kvinner og barn. Ifølge statistikk fra Flyktningshjelpen (2015) har 2.1 millioner syrere flyktet til Tyrkia.

Tre av respondentene, Sarah (40), Abdi (24) og Hadra (27) fortalte at de hadde familie i Norge. For Sarah (40) var Norge det mest relevante landet å flykte til, da hennes ektemann hadde et hus og arbeid i Norge. Abdi (24) hadde sine brødre i Norge, og Hadra (27) sin tante og kusine. Ahmed (35) og Ali (27) sa ingenting om de hadde familie eller andre slektninger bosatt i Norge før de kom til Norge. Ali (27) fortalte at han måtte flykte fra Syria, fordi han sa nei til å delta i militæret. Ali gikk ikke noe mer inn på det. Likevel, indikerer noen kilder (f. eks Hayatli, 2015: ingen sidetall er oppgitt) at militæret i Syria er ikke til å beskytte landet eller innbyggere, men til fordel av den herskende eliten:

”Syria’s army is not a governmental fighting force, but one that serves the direct interests of the ruling elite. It has done, and continues to grossly violate human rights in the form of misconduct in warfare. Therefore, in line with world jurisprudence on military service evasion, those Syrians who are escaping such a fate should be granted refugee status. The importance of Country of Origin Information Experts in providing vital background and historical information cannot be stressed enough, especially in demonstrating that human rights abuses form part of a policy or strategy by the Syrian military (Hayatli, 2015, ingen sidetall oppgitt).”

Å delta i militæret i Syria er det samme som å delta i krig. Folk må krige i frontlinje hvor det er stor sannsynlighet for at de kan miste sitt liv. Dermed er det mange som unngår å delta i krigen i Syria. Men om det finnes noen andre måter å slippe unna deltakelse i militæret på enn flukt, er et godt spørsmål. Ali (27) brukte 2-3 uker for å komme seg til Norge med skip, mens Sarah (40) måtte bo ett år i Tyrkia før hun kunne komme til Norge. Kun en av respondentene fortalte at han måtte flykte på grunn av sin yrkesposisjon. Ahmed (35) jobbet som journalist og leder for en TV-kanal. Det er nettopp stillingen hans som førte han i problemer med en gruppe i hjemlandet.

Sarah (40) og Hadra (27) fortalte at de er fornøyde og takknemlige for å ha kommet til et trygt land. Hadra (27) fortalte at hun finner alt mye bedre i Norge enn hun fant i Somalia. Det kom også frem at alle mine respondenter har hatt en utfordrende og tung fortid. Abdi (24) rapporterte at han fikk problemer med en terroristgruppe (har ikke nevnt navnet på terroristgruppen) i hjemlandet, og at livet hans ble hardt deretter. Etter å ha fortalt kort om årsaken til flukt ville ikke Abdi (24) gå mer inn i detaljer.

Nå har jeg drøftet litt kort rundt et av mine funn, nemlig *flukt*. Herved fortsetter oppgaven videre på neste funn som er *asylmottak*. Paragrafen om *asylmottak* skal ta for seg studentenes opphold og erfaringer på asylmottaket, samt aktivitetene som pågår på et asylmottak.

Asylmottaket ble nevnt som et eget drøftingspunkt fordi den har blitt nevnt flere ganger under intervjuet, av respondentene. I tillegg er asylmottaket noe av det første en asylsøker/flyktning møter ved ankomst til Norge.

4.1 Asylmottak

Tre av mine respondenter, Ali (27), Abdi (24) og Hadra (27), har nevnt at de måtte ha et opphold i asylmottaket før de ble plassert i Oslo kommune. Sarah (40) har nevnt at hun ikke har bodd i asylmottaket, men flyttet i stedet sammen med sin ektemann i hans hus. Ut i fra Sarahs svar tyder det klart frem at ikke alle deltakere av introduksjonsprogrammet går gjennom samme bosettingsprosess etter ankomsten til Norge. Noen deltakere blir plassert i et asylmottak i flere måneder, mens andre kan flytte sammen med sin familie like etter ankomsten til Norge. Videre er Ahmed (35) den eneste deltakeren som ikke har fortalt noe om han har bodd på et asylmottak eller ei.

Under deltakernes opphold i asylmottaket har respondentene hatt lite å gjøre. Denne påstanden kom frem i blant annet Ali (27) sitt intervju. Han nevnte at han hadde lite å gjøre på asylmottaket, dermed brukte han tiden sin på å lese på egenhånd, trene på asylmottaket og gikk fiske- eller skitur i blant. Denne forskningen har ikke forsket på aktivitetene på et asylmottak, men ut ifra Alis svar kan det være hint om at flere aktiviteter kan tilrettelegges for beboerne på et asylmottak. På dette feltet, altså under oppholdet på asylmottaket, kan myndighetene sette i gang noen endringer/tiltak. Allerede under oppholdet på asylmottaket kan inkluderingsfremmede tiltak settes i gang, slik at folk på asylmottaket kan bruke tiden på noe mer fornuftig enn selvoppfinnende ting. Et eksempel på et inkluderingsfremmede tiltak kan være språkundervisning slik at beboerne får kunnskap og en innsikt i det norske språket. Dette vil blant annet gi deltakerne noen forkunnskaper som de kan ta med seg videre til introduksjonsprogrammet.

Likevel har to av respondentene, Ali (27) og Hadra (27), fortalt at de ble brukt som tolk i asylmottaket på grunn av deres språkkunnskaper. I tillegg brukte de tiden aktivt på å lære seg norsk på egenhånd. De gikk turer, trente og fisket i blant. Men det var ikke mange aktiviteter å delta i under oppholdet i asylmottaket. Frivillige organisasjoner som Røde Kors, har

mennesker som jobber frivillig med å tilrettelegge aktiviteter på et asylmottak (Røde Kors, ingen årstall eller sidetall er oppgitt). Aktivitetene kan være alt fra svømming til førstehjelpskurs. Ali (27) fortalte at asylmottaket han hadde opphold i, lå i en liten kommune med få mennesker, noe som gjorde at han ikke fikk kontakt med mange mennesker i kommunen. Mens Hadra (27) derimot fortalte at hun oppholdt seg på et asylmottak i Tønsberg kommune. Tønsberg kommune er en stor kommune sammenlignet med Rognan, noe som viser at flyktninger og asylsøkere ikke blir plassert i mindre kommuner, men har varierende plassering og tildeling av kommuner.

Dette var drøfting og analyse rundt *asylmottaket*. Videre skal oppgaven ta for seg inntrykk studentene har av nordmenn, samt deres kontakt med nordmenn.

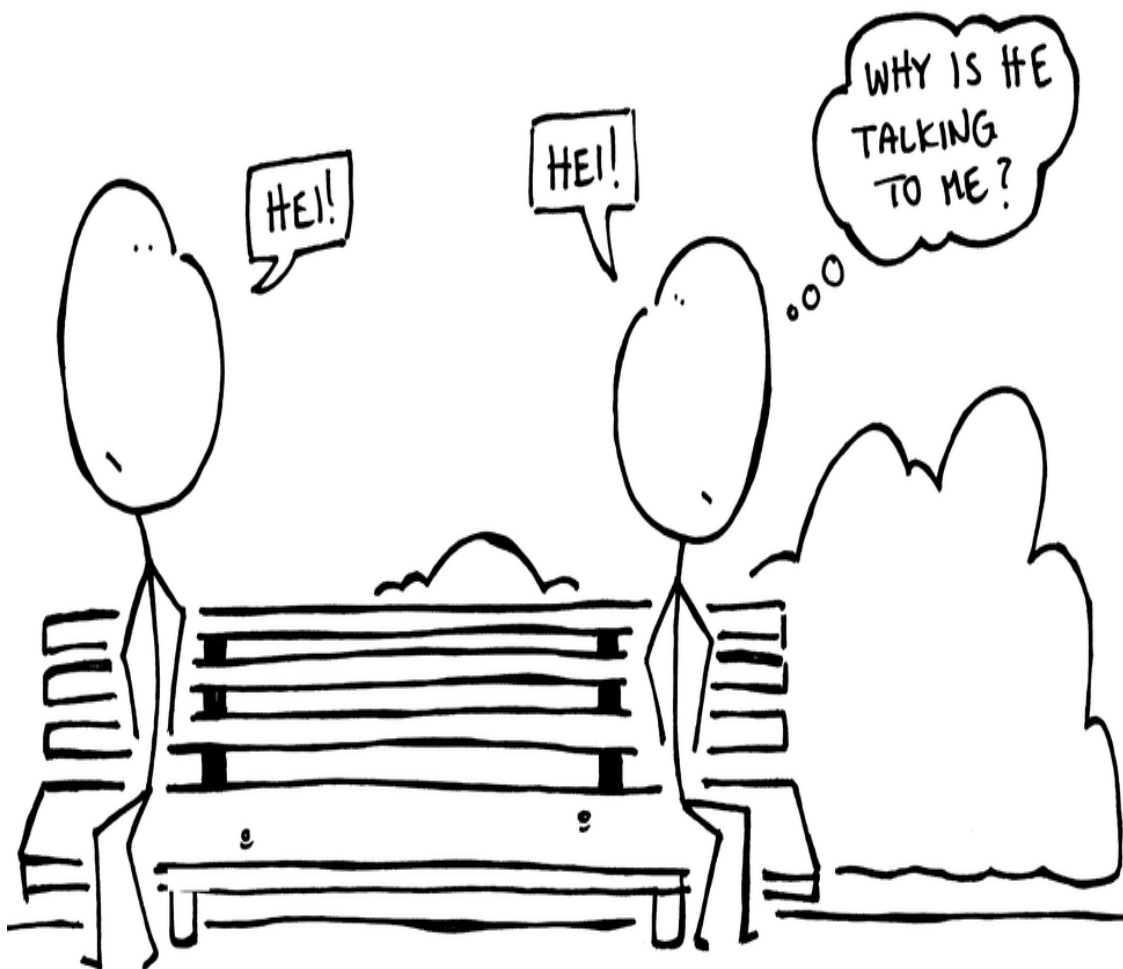
4.2 Inntrykk av- og kontakt med nordmenn

I min forskning har det kommet frem at alle respondenter ikke har noe særlig kontakt med nordmenn. Ifølge respondentene selv kan lite kontakt med nordmenn skyldes deres korte botid i Norge og/eller deres lave norskferdigheter samt at nordmenn oppleves som stille og reserverte mennesker. Ali (27) nevnte at han ikke har noe særlig kontakt med nordmenn utenom sine norsklærere. Hadra (27) fortalte også at hun har kun en norsk venninne som hun fikk via Røde Kors. Venninnen er hennes flyktningguide, og begge har god kontakt. Videre har respondentene uttrykt at deres inntrykk av nordmenn er positivt, til tross for at nordmenn er reserverte. Alle respondenter mener at nordmenn er hyggelige og snille mennesker. Abdi (24) mener at nordmenn og innvandrere har lukket dørene for hverandre. Deres svar tyder på lite innblanding, kjennskap til og vennskap med nordmenn. Dette kan være tegn på lite inkludering, da noen nyankomne innvandrere ikke omgås nordmenn.

Det kom også frem at lite innblanding og kontakt med majoriteten gir nyankomne innvandrere en lav følelse av tilhørighet. Hadra (27) har likevel tydet på at første inntrykk av nordmenn ikke er siste inntrykk. Hadra (27) nevnte også at hun tror at når man blir godt kjent med nordmenn, får man god kontakt med dem. Slik det er nevnt i kapittel 1. at integrering er noe som kan regnes som ensidig tilpasning til noe/noen, men inkludering er en toveis prosess, har det i noen tilfeller kommet frem at studentenes deltakelse og tilpasning i samfunnet er en ensidig prosess. Et eksempel på det kan være to av mine respondenters arbeid med å få kontakt med nordmenn. Ali (27) fortalte at han begynner å snakke med helt tilfeldige mennesker (nordmenn) han møter på gata. I tillegg forteller Ahmed (35) at han snakker med

nordmenn på butikker, universitetet og sin praksis plass. Dette tyder på at noen deltakere gjør en god innsats på å inkludere og tilpasse seg i deres nye land. Men om deres innsats er i samsvar med den norske kulturen eller ei, kan drøftes.

Å snakke med helt fremmede mennesker på gata eller butikker, er en måte studentene har funnet for å praktisere norsk på. Likevel, det å snakke med fremmede på gata er ikke en veldig vanlig måte for å lære et språk på. Å snakke med fremmede blir heller ikke regnet som en del av norsk kultur. Som et eksempel vil jeg fra frem et bilde som illustrerer hvordan det er å snakke med fremmede etter den norske kulturen. En doktorgradsstudent, Julien Bourrell og en bachelorgradsstudent, Nicholas Lund, i NTNU har laget bok om særtrekk i den norske kulturen, «*The social guidebook to Norway*» (Universitetsavisen 2014). Boken spiller på humor, men legger vekt på integrering og nordmenns begrensede kommunikasjonsvaner. Bildet nedenfor er fra boken *The social guidebook to Norway* (2014).

Illustrasjon: Nicholas Lund

Dette bildet sier noe om hva en fremmed tenker når en annen fremmed snakker til den. Denne koden kan være noe ukjent for nyankomne innvandrere.

Ifølge forfatteren av *The social guidebook to Norway* (2014) er et annet eksempel på norsk kultur er å ikke si unnskyld om man støter borti en ukjent person på gaten. Dette kan noen utlendinger oppleve som uhøflig (NRK, 2015, ingen sidetall oppgitt). Men tvert om er det høflighet i Norge å ikke forstyrre hverandre. Dersom noen nordmenn komme borti en person, vil de ikke forstyrre enda mer med å si unnskyld. Selvfølgelig er ikke alle mennesker helt like, og skal ikke dras under en kam. Men dette er noe ganske mange kan kjenne seg igjen i.

Nå som dette er diskutert, vil jeg drøfte kvinners deltakelse i introduksjonsprogrammet med utgangspunkt i noe tidligere forskning som ble nevnt i kapittel 1. Som tidligere nevnt, er det to kvinner og fem menn som har blitt intervjuet i denne forskningen.

4.3 Kvinners deltakelse i introduksjonsprogram

I rapporten *Bedre Integrering* (2011) er det nevnt at det er færre kvinner enn menn som fullfører introduksjonsprogrammet. I tillegg viser rapporten at kvinner går i mindre grad ut i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram sammenlignet med menn. Påstanden ble blant annet argumentert med at kvinner går ut i fødselspermisjon, har større sykefravær og omsorgsoppgaver enn menn. Jeg vil hverken bekrefte eller avkrefte disse påstanden om hvorvidt kvinner deltar i yrkes- eller utdanningslivet etter endt introduksjonsprogram ut i fra to kvinners svar. Videre er det helt naturlig at det er en kvinne som går ut i fødselspermisjon, uansett yrkesbakgrunn, utdanningsbakgrunn eller nasjon.

I min forskning har det kommet frem at det kan være utfordrende for en kvinne å ta høyere utdanning, når hun er enslig i Norge, ikke får sin tidligere utdanning godkjent i Norge, og/eller har mange forpliktelser overfor familie i hjemlandet. I tillegg sikter begge kvinnene i min forskning på yrkesrettet utdanning, som for eksempel innenfor helse, sosial- og omsorgssektoren, eller skjønnhet og hudpleie utdanning.

Det kom også frem at to av mannlige respondenter, Ali (27) og Ahmed (35), har hatt høyere utdanning fra hjemlandet, enn det begge kvinnene, Sarah (40) og Hadra (27), i min forskning har gjort. Ali (27) og Ahmed (35) har begge hatt universitetsutdannelse fra hjemlandet, mens

Sarah (40) og Hadra (27) hadde videregående utdanning. Likevel kan vi ikke si at kvinner har lavere utdanning enn menn, da begge kvinnene har høyere utdanning enn Abdi på 24 år.

Nå skal oppgaven analysere og drøfte språkpraksis, arbeidspraksis og spesialpraksis.

4.4 Språk-, arbeid- eller spesialpraksis

I programinnholdet i introduksjonsprogrammet har det blitt nevnt at studentene skal ha språkpraksis i fase 2. og arbeidspraksis i fase 3 (IMDi, 2011, ingen sidetall oppgitt). I selve innholdet av introduksjonsprogram, har det ikke blitt nevnt noe som heter «spesialpraksis.» Likevel kom det frem i mine funn at en av deltakerne har spesialpraksis. Spesialpraksis vil være et godt eksempel på et inkluderingstiltak, fordi i Sarahs situasjon fikk hun en individuell vurdering, og tiltaket *spesialpraksis* ble tilrettelagt etter Sarahs behov og helse. Kommunen åpnet en alternativ vei for Sarah (40), da hovedveien ble lite aktuell for henne på grunn av hennes helsemessige utfordringer. Videre har Sarah (40) valgt å prøve ut den nye veien/metoden som er et kjennetegn på inkludering, som er en toveisprosess. I dette tilfellet har både kommunen og Sarah (40) samarbeidet, tatt individuelle hensyn og har fremmet inkludering av Sarah (40).

I intervjuene kom det også frem at alle studentene har fått større nettverk gjennom språkpraksis, i tillegg til selve introduksjonsprogrammet. Språkpraksis er noe alle deltakerne er fornøyd med, men i ulike grad. Tiltaket språkpraksis har flere fordeler for studentene, og er med på å øke integrering og inkludering av dem. Studentene får praktisere det norske språket sammen med folk som har norsk, som sitt første språk. I tillegg får deltakerne innsikt i hvordan arbeidslivet i Norge er strukturert. De får kjennskap til rutiner på jobben, arbeidstider, en fot inn i arbeidsmarkedet i Norge, samt mulighetene for å komme ut i ordinært arbeid. Tilegnelsen og erfaring i arbeidspraksis, får deltakerne frem på CV-en, noe som også fremmer deres ønske, og begjær om hvor og hva den enkelte ønsker å jobbe med i fremtiden. Altså, ved å bli utplassert på forskjellige bedrifter får deltakerne mulighet til å vurdere hvor de passer inn, hva de kan tenke seg å jobbe med, samt hva og hvor de ikke ønsker å være ansatt.

Hvilken arbeidsplass man blir utplassert på, gjør et stort inntrykk på deltakere. En av deltakerne av introduksjonsprogrammet i min forskning, Abdi (24), er ikke fornøyd med arbeidspraksis i en butikk. Han mener at han ikke får trent og praktisert norsk, men må i stedet

bruke tiden på å plassere varene i hyllene i butikken. Slik lærer man ikke språk, da vedkommende tilbringer mer tid med varer enn med mennesker. På dette feltet mener jeg at kommunen og ansvarlige for språkpraksis kan gjøre en endring. De kan påvirke forholdet mellom deltakeren og arbeidsplassen. De kan bidra med tettere oppfølging av deltakere, og gjøre hensikten med språkpraksis mer oversiktlig for deltakeren og arbeidsgiveren. Det kan settes i gang jevnlig møter mellom arbeidsgiver, deltaker og oppfølgeren på introduksjonsprogram, samt klare, skriftlige planer om mål. Individuelle planer eksisterer allerede, men de kan gjøres mer tydelig overfor arbeidsgiver. Hovedmålet med praksisplasser er at studentene skal få mulighet til å praktisere språk. De skal tilegne seg språk, og ikke bli brukt som gratis arbeidskraft.

Da språk- arbeid- og spesialpraksis er diskutert, fortsetter oppgaven videre mot innholdet i undervisning og klassefordeling. Under intervjuet har flere deltakere uttrykt sine meninger om klasserfordeling og undervisning. Ut i fra deres svar har det vært helt tydelig at flere har lyst til å påvirke både undervisningen og klassefordelingen. Nærmere detaljer kommer under paragrafen for *innholdet i undervisning og klassefordeling*.

4.5 Innholdet i undervisningen og klassefordeling

Fire av studentene gikk inn på innholdet i undervisningen og klassefordelingen. Hadra (27) nevnte at flere av studentene har satt frem et ønske om å fordele klassene etter aldersgrupper, utdanning fra hjemlandet, og viljen og interesse for læring. Studentene mener at undervisningen går sakte og langsomt, da noen studenter ikke har interesse for å lære, eller ikke har noe tidligere skolegang. Når folk ikke har noe skoletilgang fra hjemlandet, er det ikke lett for dem å fange opp norske ord og annen undervisning. Studentene med vansker og utfordringer i klassen påvirker resten av studentene, og dermed blir motivasjonen og klassemiljøet svekket. Sarah (40) har også sagt at når de holder på med samme tema i undervisningen hele dagen, kan undervisningen fort bli kjedelig.

Ali (27) ga også hint om at det ikke er riktig at studenter med høyere utdanning fra hjemlandet skal få samme undervisning eller pensum som studenter med ingen utdanningsbakgrunn. Studentene og deres kompetanse skal ikke generaliseres når klassene skal fordeles. Noen av studentene ved Unik Voksenopplæring har tatt opp problematikken med avdelingslederen, og venter på svar angående restrukturering av klasser. Etisk sett er det heller ikke riktig at studenter som trenger kun litt oppfølging og noe kunnskap om norsk for å kunne klare seg

selv, skal bruke tid på undervisning som er blant annet tilpasset og tilrettelagt for folk med ingen utdanningsbakgrunn. Tiden deres kan brukes mer effektivt, slik at de kan få større utbytte av introduksjonsprogrammet, og kan være selvstendige i samfunnet på kort tid. For å styrke undervisningen må den tilpasses og tilrettelegges etter studentenes nivå, behov og tidligere kompetanse.

I tillegg kom det frem at hver klasse har mange studenter. Det er rundt 25-26 studenter i hver klasse. Ali (27) ser på introduksjonsklassene som store klasser, og ga uttrykt for at klassene bør inneholde færre studenter enn det de har per i dag.

Abdi (24) forteller at han ikke er helt fornøyd med at de har skole kun tre ganger i uken, og språkpraksis de to andre dager i uken. Han mener at studentene bør ha full skole, altså i fem fulle dager, og når de har lært seg grunnleggende norsk, kan de gå ut i språk- eller arbeidspraksis. Der Abdi (24) ønsker skole fem dager i uken, har Ali (27) et ønske om at flinke og motiverte studenter i introduksjonsprogrammet skal få tilbud om noen norskundervisningstimer på universitetet. Både Abdi (24) og Ali (27) sine ønsker innebærer etterspørsel om å lære seg mer norsk. De har begge et indre ønske om bedre språkkunnskaper. Abdi (24) nevnte også at noe av det positive med introduksjonsprogrammet er at de får mulighet til å lære seg norsk. Videre nevnte han at det negative med programmet er at de lærer seg lite norsk. Han ga et uttrykk for at han ikke er fornøyd med innholdet i undervisningen, da de kun lærer det grunnleggende i norsk, altså norsk grammatikk. Her kan kommunen og introduksjonslærerne gjøre en endring. Denne forskningen har ikke gått inn på deltakernes pensumbøker, men studentene vil alltid få større nytte av å lære mer enn grammatikk. Ting kan alltid forbedres, og det kan innholdet i introduksjonsprogrammet og.

I tillegg har en av respondentene uttalt seg om presentasjoner og tidsfrister i programmet. Hun mente at studentene ikke er flinke nok til å lage en presentasjon og legge det frem for hele klassen på egenhånd. I tillegg mente hun at en tidsfrist på 1-2 uker for å forberede en presentasjon er lang. Hun lærer ikke mye av presentasjonene. I tillegg mente hun at de ikke har mange prøver i introduksjonsprogrammet. I et vanlig norskkurs har studentene flere og oftere prøver, mens i introduksjonsprogrammet har de få prøver. Ut i fra hennes meninger om presentasjoner og prøver i introduksjonsprogrammet har jeg forstått at hun har uttalt seg om hva hun lærer mer av, og hva hun lærer mindre av. Presentasjoner er noe hun ikke får mye utbytte av, mens prøver derimot ønsker vedkommende mer av.

Alle studentene har ulike måter å lære kunnskap på. Noen liker prøver, mens andre gruer seg til prøver. I dette tilfellet er det utfordrende å generalisere hvilken læringsmetode som vil være best egnet for studentene i introduksjonsprogrammet. Behovene og læringsmetodene er individuelle. Litt variasjon mellom metoder og en evaluering av studentenes opplevelser av ulike læringsmetoder vil forbedre innholdet i undervisningen. Videre har det kommet frem at en skoledag fra kl.8.30 til 15.00 kan bli lang. Det er kun en student som har lagt frem sin mening om lange skoledager, resten av studentene har ikke sagt noe om det.

To av studentene la frem sine meninger om strukturering av introduksjonsprogrammet. Studentene mente at de ville studere norsk i fem fulle dager. Ali (27) fortalte at han hørte med sin veileder om å studere norsk fem fulle dager på skolen istedenfor språkpraksis. Dette var ikke mulig, fikk Ali (27) til svar. To av dagene i introduksjonsprogrammet er satt opp til språkpraksis, da kan de ikke byttes ut med undervisning. Ali (27) studerer norsk på egenhånd i fritiden, og har dermed gått opp i nivå i introduksjonsprogrammet. Han venter også på å bestå Bergenstest for å kunne studere videre på en annen skole eller et universitet.

Videre uttalte alle respondentene at lærerne i introduksjonsprogrammet er snille, hyggelige og gjør en god jobb. Ahmed (35) mente at han får et stort utbytte av introduksjonsprogrammet, og ser absolutt ingen feil ved programmet. Studentene har også begynt å gjøre flere erfaringer i Norge etter å ha startet i introduksjonsprogrammet. Erfaringene gikk blant annet ut på bedre og mer kontakt med nordmenn, større nettverk og kontakt med mennesker fra ulike land og av ulik bakgrunn. I tillegg til å tilegne seg norskkunnskaper får studentene mulighet til å lære seg samfunnskunnskap. Samfunnskunnskap inkluderer blant annet kunnskap om valg og demokrati i Norge. Studentene ved Unik Voksenopplæring har blant annet besøkt ulike politiske stands i Oslo sentrum, og har snakket med forskjellige politikere. Dette er Sarah (40) storfornøyd med.

Da studentenes meninger og tanker rundt undervisning og klassefordeling er diskutert, fortsetter drøftingen på noen av hindringene og vanskelighetene studentene har møtt gjennom deres korte botid i Norge. Paragrafen er kalt for *symbolsk vold*.

4.6 Symbolsk vold

Et interessant funn fra min forskning er at en av respondentene var skuffet over at norske myndigheter ikke godkjente hennes utdanning fra hjemlandet. Det er relevant i denne

sammenheng å henvise til Bourdieus' (1993) sin teori om symbolsk vold. Hadra (27) fikk ikke godkjent sin videregående utdanning i Norge, heller ikke fikk Hadra (27) mulighet til å ta videregående skole på ett år på grunn av sin alder. Hindringene har ført til at veien til drømmen hennes om å ta høyere utdanning, har blitt lengre enn det hun hadde antatt. Hadra (27) har en drøm om å bli sosionom, men for å kunne studere på universitetet i Norge, må hun gå videregående skole om igjen. I dette eksempelet vil jeg referere til Bourdieus begrep om *kulturell kapital*. Bourdieu (1993) mener at kapitalen består ikke kun av penger, men av akademisk utdanning, bokhyller fulle av litteratur, kunst på veggene, dyre innredninger og jevnlig besøk i teater og opera (Mathiesen, 2008, s.49). Bourdieus' definisjonen av kulturell kapital, etter min tolkning, tyder på at kulturell kapital består av menneskers levemåte og livsstil i et land. Dersom noen unnviker fra de kulturelle vanene eller kulturell kapital, er man ikke akseptert av andre i samme samfunn.

I Hadra (27) sin situasjon ble ikke hennes utdanning godkjent i Norge, fordi den var ikke fra Norge. Utdanningen ble ikke akseptert, eller inkludert i det nye landet, noe som kan være et annet eksempel på det Bourdieu kaller for *symbolsk vold*. Denne type vold er ikke direkte eller fysisk, men kommer indirekte.

Et annet eksempel på hva jeg mener kan betraktes som symbolsk vold, som har kommet frem i mitt funn, er at Ahmed (35) ikke fikk jobb på grunn av manglende norsksprøve 3. Ahmed (35) har høyere utdanning fra hjemlandet, samt mange års relevant erfaring som journalist. Likevel veies norsksprøve 3. tyngre enn hans erfaring og utdanning fra hjemlandet. Å komme i arbeid eller ei kan også være avhengig av hvilken kommune deltakere bor i, og arbeidsmarkedet i den enkelte kommune. Likevel kunne veien for Ahmed (35) og Hadra (27) ha vært enklere, dersom deres kunnskaper og kompetanse ble godkjent i Norge og at Hadra (27) ikke måtte blant annet gå videregående skole om igjen.

Resultater ble drøftet i tråd med *kulturell kapital* og *symbolsk vold*. Herved fortsetter drøftingen med utgangspunkt i integrering og inkludering.

4.7 Integrering og inkludering

Integrering og inkludering i Norge avhenger av menneskers vilje og ønske om å bli en del av et samfunn, samt samfunnets åpenhet til å ta imot nye mennesker. Alle respondentene i denne

forskningen har tydeliggjort at de fleste kom til Norge for å søke beskyttelse og trygghet i Norge.

Når folk kommer til Norge for å søke beskyttelse, er deres mål om å få et bedre og tryggere liv i landet. Folk tar med seg noen forventninger hit, altså *idealer* om et liv i et nytt land. To av de mest vanlige idealene/forventningene, og ønskene som har gjentatt seg i mitt funn, er arbeid og utdanning. Respondentene ønsker enten å arbeide i Norge eller ta høyere utdanning. Men, som i «den amerikanske drømmen» krever det hardarbeid og innsats for å nå drømmen om et bedre liv. En av respondentene, Ahmed (35), ønsker å jobbe som journalist i Norge, noe han hadde som sitt yrke i sitt hjemland. Han fortalte også at han aktivt har søkt på jobber i cirka 1. år, uten hell. Ahmed (35) gikk ikke rett ut i arbeid som en journalist i Norge, men startet i stedet i introduksjonsprogram. At han (35) fikk arbeidspraksis i journalistgruppen, kan være et tegn på at han kom et steg nærmere drømmejobben. Han fikk kontakt med andre journalister, fikk økt sitt nettverk, fikk innsikt i hvordan norske journalister arbeider osv. Erfaringene fra arbeidspraksisen og Ahmeds (35) egen innsats for å oppnå ambisjonen om å arbeide som journalist i Norge, ønsker sjansene for at han kommer et steg nærmere journalistjobb.

Slik det er nevnt i kapittel 1, viser tidligere forskning at deltakere som har lav- eller høy utdanningsbakgrunn har flere utfordringer med å komme ut i arbeidslivet enn deltakere med middels utdanning eller med yrkesfaglig bakgrunn. Store kommuner har flere jobber, flere utdanningsmuligheter og bedre tiltak enn små kommuner med lite tilskudd fra staten. Alle mine respondenter oppholder seg i Oslo kommune, som er en stor kommune med et stort arbeidsmarked. Det er også litt vanskelig å si per dags dato om hvem av deltakerne kommer til å lykkes med å komme ut i arbeidslivet, ettersom ingen av de har fullført introduksjonsprogram enda.

Ahmed (35) uttalte seg om at samfunnet kommer til å få flere fordeler av at nyankomne innvandrere arbeider. Han mente at folk kommer blant annet til å betale inn skatt. Videre mente han at når hans barn får utdanning og arbeid, vil ikke dette være kun til gunst for han og hans familie, men for hele samfunnet. Arbeidsdeltakelse vil være en vinn-vinn situasjon for folk, og for samfunnet. Færre kommer til å gå på trygd, og flere vil betale inn skatt. Når staten investerer i folk, vil staten vinne på det.

Ensomhet og lengsel etter sitt hjemland er noen av utfordringene nyankomne møter når de kommer til et nytt land. Hadra (27) nevnte også at man kan føle seg ensom i et nytt land. Ensomheten kan oppstå når du er langt fra ditt opprinnelsesland, din kultur, din familie, nære venner og slektninger, mener Hadra (27). Man får en følelse av å være gjenfødt i et nytt land, særlig et land med en helt annen kultur enn den kulturen du er oppvokst med. Dahl skriver i *Møter mellom mennesker* (2013) at å komme fra et miljø og måtte innordne seg i et nytt samfunn med andre mennesker, andre normer og kanskje også et annet språk er en stor utfordring (Dahl, 2013). Å tilegne seg norsk kultur, skikk og bruk, er noe som kan relateres med inkludering og tar tid å tilegne seg.

Da integrering og inkludering er diskutert og drøftet, går oppgaven videre på respondentenes bosettingsplaner. Å ha et ønske eller en plan om fast bosetting i et land/sted, sier litt om hvor en ser seg selv på sikt.

4.8 Bostedsplaner

En av mine underkategorier i kapittel 3. var «bostedsplaner». Spørsmålet om hvor deltakerne ønsker å bo i fremtiden, var ikke formulert som et spørsmål i seg selv, men kom frem under spørsmålet om respondentenes fremtidsplaner. I intervjuresultatene kom det frem at to av studentene, Ali (27) og Abdi (24) er usikre på om de vil etablere seg i Norge eller ei. Abdi (24) har en plan om å reise til USA, for å jobbe der. I tillegg ga Ali (27) hint om at han ikke vet om han kommer til å være i Norge resten av sitt liv, men han påpekte at han har ikke bodd i andre land enn sitt hjemland og Norge.

Det har blitt diskutert i norsk politikk om å gi midlertidig oppholdstillatelse til flyktninger og asylsøkere i Norge (Brekke, 2015). Hvis det blir fred i hjemlandet, skal de reise tilbake. Er det fortsatt urolig, får de bli. Tidligere har ordningen om midlertidig oppholdstillatelse blitt testet på flyktninger fra Bosnia, Kosovo og Irak (Brekke, 2015).

I september 1993 kom det over 3000 bosniske flyktninger til Norge (Brekke, 2015). Ble det fred innen fire år, så skulle de returneres. Men konflikten i Bosnia trakk ut, og tre år senere økte det politiske presset på Arbeiderparti regjeringen, og alle bosnierne fikk bli i landet. Oppholdet ble permanent. Poenget med å ta frem dette eksempelet er at etter mange års opphold i et nytt land, begynner mange å tilpasse seg landet. Noen tilegner seg en ny levemåte, nytt språk, nytt arbeid, ny skolegang og nye venner. Etterhvert blir det vanskelig å

returnere til hjemlandet, når man er så godt etablert. Det er også mulig at deltakere ikke foreløpig har noen planer om å bosette seg permanent i Norge, men endrer mening om noen år.

Alt i alt tyder det på at studentene er fornøyd med de sosiale omgivelsene på skolen. De er fornøyd med lærerne, andre studenter og ser på Unik voksenopplæringen som en sosial arena, hvor de kommer i kontakt med andre studenter. Deltakelse i introduksjonsprogram øker deres nettverk i Oslo, og gir dem nyttige erfaringer i Norge.

Nå skal jeg fortsette med kapittel fires siste paragraf som omhandler nyankomne innvandrere som en ressurs for samfunnet. I denne paragrafen skal jeg blant annet ta med en artikkel av Norges tidligere kulturminister Hadia Tajik (Arbeiderpartiet).

4.9 Ressurser for samfunnet

I en artikkel nevner Hadia Tajik at asylsøkere er ikke bare en «stakkar.» De er mennesker, de kan og skal bidra (Tajik, 2015). Man må møte nyankomne innvandrere på samme måte som man møter nye innflyttere til Oslo fra for eksempel Oppland.

Videre skriver Hadia Tajik i Aftenposten (2015) at når verden står overfor den største humanitære krisen siden andre verdenskrig, må Norge ta sin del av ansvaret og hjelpe folk i krisen. Med FN som viktig koordinerende instans har det i de senere årene blitt etablert et omfattende internasjonalt humanitært beredskapssystem, hvor Norge er en viktig bidragsyter (Utenriksdepartementet, 2012, ingen sidetall er oppgitt). Norge kan hjelpe til folk både ved nærområdene til Syria, og hjemme i Norge. Det vil si at Norge kan gi beskyttelse og et hjem til folk i kriser. Samtidig mener jeg at det er intellektuelt og moralsk svak at enkelte politikere, spesielt de helt til høyre, hevder at det å hjelpe flyktningene der de er, er godt nok. Slik retorikk er litt mer enn en politisk unnskyldning for å vise menneskeheten her i Norge. Samtidig, mener jeg at det er intellektuelt og moralsk svak at enkelte politikere i Norge, spesielt de helt til høyre, hevder at det å hjelpe flyktninger der de er, er godt nok. Det er ikke godt nok. Det er litt mer enn en politisk unnskyldning for å gi humanitær tilflukt i Norge. Jeg blir minnet i den sammenheng om den norske kongefamilien som søkte asyl og fikk flyktningstatus i England under andre verdenskrig!

Nyankomne innvandrere vil bidra og jobbe med å bli en del av samfunnet etter oppholdstillatelse i Norge. Tajik (27) skriver i *Aftenposten* (2015) at å være tydelig på den norske samfunnskontrakten fra dag en, har flere positive effekter. Samfunnet blir sterkere sammen med de nyankomne. Med samfunnskontrakt forstår jeg at de nyankomne innvandrere skal pålegges de samme plikter som en norsk borger har, nemlig, arbeider og betaler skatt. Likevel, vil jeg påpeke at samfunnskontrakten pålegger nyankomne ansvar og plikter, men ingen plikter eller tvang til å gi slipp på sin egen kultur og identitet.

Mange asylsøkere har klart å komme seg til en helt annen ende av verden ved å passere mange landegrenser. Mine respondenter har gjort mye av det samme, noe som også kommer frem i Tajik sin beskrivelse av «gjenfødelse» i et nytt land. Det er ingenting ressursvakt ved det, skriver Tajik (2015). De er ganske ressurssterke, som har klart å forlate sitt hjemland og kommet seg unna problemer.

Tajik skriver også i *Aftenposten* (2015) at politikerne skal gjøre det klart at i Norge må man ikke bare gi varme, beskyttelse og pledd til nyankomne innvandrere, men det er også viktig å gjøre dem kjent med den såkalte «samfunnskontrakten» og deres plikter overfor og deltakelse i samfunnet. Herved er deltakelse i introduksjonsprogrammet en plikt overfor nyankomne innvandrere, som blant annet har hatt asylsøker status tidligere.

Nå som forskningsresultater har blitt presentert og tolket, både med utgangspunkt i tidligere forskning, med teori om symbolsk vold og ideal typer og med tidligere kulturministers meninger om nyankomne innvandrere, begynner denne oppgaven å rette fokus mot en avslutning. Jeg har valgt å kalle det siste kapittelet for avslutning, istedenfor konklusjon eller oppsummering. Begrepet avslutning ble valgt, for at den ikke vekker leserens oppmerksomhet mot et komplett svar, slik en konklusjon gjør i mange tilfeller.

Kapittel 5. Avslutning

Masteroppgaven ble basert på Grounded Theory, som vil si at man starter med «blanke ark» i et forsøk på å utvikle en teori ut fra et datasett. Herved tok denne oppgaven utgangspunkt i meninger og erfaringer av et introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere til Norge. Oppgaven ble basert på semistrukturerte intervjuer.

Introduksjonsprogram er et offentlig tiltak som er nedfelt i loven om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere, også kalt «introduksjonsloven.» Loven ble vedtatt i år 2003, men trådte i kraft som en obligatorisk ordning fra 01. september 2014. Programmet gjelder for nyankomne innvandrere mellom 18 og 55 år, som har grunnleggende behov for kvalifisering etter introduksjonsloven (2003) kapittel 2, § 2. Det gis introduksjonsstønning til deltakere av introduksjonsprogram. I år 2014 avsluttet 3189 personer introduksjonsprogram. Av disse menneskene gikk 24 prosent direkte over i arbeid og 20 prosent startet i utdanning på videregående skole eller høyere utdanning (Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet, 2014, ingen sidetall er oppgitt). Introduksjonsprogram er et integreringsfremmende tiltak ettersom den fører programmets deltakere nærmere samfunnet ved å tilby dem språkopplæring, samfunnskunnskap, språk- og arbeidspraksis. Deltakerne får også tilrettelagt programmet etter individuelle behov, slik at de aktivt kan delta og bli en del av samfunnet.

Før jeg går inn på oppsummering av mine funn og refleksjoner, vil jeg gjøre rede for mine personlige erfaringer med utarbeidelse av denne masteroppgaven.

5.0 Forskerens erfaringer

Min erfaring med rekruttering var gikk ikke som planlagt. Som et forsøk på rekruttering, tok jeg kontakt med en annen voksenopplæring i Oslo, som ba meg komme for en nærmere samtale med dem på kontoret. Etter en muntlig avtale på telefon møtte jeg opp på voksenopplæringen og la frem min problemstilling, prosjektplan og intervjueskjema. Videre fikk jeg beskjed av Voksenopplæringen om at jeg skulle få enda et nytt tidspunkt for å kunne utføre intervjuene, men hørte ingenting fra dem igjen. Arbeidet med rekrutteringen fortsatte til

den dag jeg kom i kontakt med Unik Voksenopplæring og fikk endelig en dato for å utføre intervjuene.

Jeg intervjuet fem deltakere frivillig. Unik Voksenopplæring hadde reservert et rom, hvor jeg og deltakerne kunne sitte i ro og utføre intervjuene. Både respondenter og Voksenopplæringen ga meg god respons. Videre ble informantene og Voksenopplæringen presentert i oppgaven med fiktive navn. Jeg tok opp intervjuene på lydbånd, og informasjonen ble holdt konfidensielt.

For å oppsummere hovedfokus i min forskning, har jeg oppgitt dem punktvis, etterfulgt av utdypelse.

5.1 Hovedfokus i forskning

Hovedfokus i min forskning var følgende:

- Studentenes erfaringer og opplevelser med introduksjonsprogram påpekte følgende områder: undervisning, læring, klassefordeling, lærere, arbeid- og språkpraksis
- Den vanligste årsaken bak flytting til Norge: flukt
- Respondentenes opphold på asylmottak
- Utfordringer studenter har møtt i Norge i form av symbolsk vold
- Studentenes kontakt med nordmenn
- Studentenes inntrykk av nordmenn
- Studentenes utdanningsbakgrunn
- Flyktningspolitikk

5.2 Innhold i introduksjonsklasser

Et viktig funn var studentenes ønsket om å lære mer norsk og få større utbytte av undervisning. Per i dag kom det frem studenten Ali (27) at introduksjonsklasser er for store. I tillegg har det kommet frem gjennom uttalelsene til både Ali (27) og Hadra (27) at klassene er ikke ordentlig organisert. Hver klasse har studenter med både universitetsbakgrunn og

studenter uten noe tidligere skolegang. Studentene ønsker å dele opp introduksjonsklasser etter studentenes forkunnskaper, utdanningsbakgrunn, alder og nivå. Det er enkelte deler ved introduksjonsprogrammet som kan justeres og tilrettelegges etter studentenes behov for eksempel undervisning. Undervisning og lange skoledager er noe studentene kan oppfatte som slitsomt, noe som gjør at skoledagene går langsomt.

Praksisplasser vurderes som nettverkskapende og inkluderende, men kan tilrettelegges bedre og tildeles etter studentenes behov. Studentene tilegner erfaringer fra arbeidslivet, får bedre muligheter for å få seg en jobb etter endt arbeidspraksis, samt innsikt i norsk arbeidsliv og arbeidsmetoder. Men å ha en arbeidspraksis i en butikk med oppgaver som å plassere varer i hyllene er lite hensiktsmessig, mener Abdi (24). Man får lite mulighet til å praktisere norsk språk ved å sette varer i hyllene, da praksisplasser blir tildelt med formål om å praktisere norsk. Det er mulig å tilrettelegge arbeidspraksiser bedre, ved eventuelt å sette opp trekantsamtaler hvor deltaker, arbeidsgiver og oppfølger fra introduksjonsprogrammet deltar. Likevel er tilrettelegging for Sarah (40) et eksempel på inkluderingsfremmede tiltak som kommer frem i form av spesialpraksis. Da Sarah (40) ikke kan delta i vanlig form for praksis på grunn av helsemessige årsaker, fikk hun tilrettelagt praksis etter sin helse og behov. Sarahs spesialpraksis er et tegn på inkludering, hvor både Sarah (40) og ansvarlige for introduksjonsprogrammet har samarbeidet for å fremme hennes deltakelse i samfunnet.

Alle studentene var enige om at lærerne var snille og hyggelige. De får kontakt med flere studenter på Voksenopplæring og begynner å gjøre erfaringer i Norge etter å ha startet i introduksjonsprogrammet. Ahmed (35) er meget positivt til introduksjonsprogram. Han ser absolutt ingen feil ved introduksjonsprogram, og er veldig positivt til det offentlige tiltaket.

5.3 Kontakt med nordmenn

Studentene har likevel ikke god kontakt med nordmenn. Ali (27) begrunnet dette med at han ikke snakker så godt norsk, og det kan være årsaken til at han ikke får god kontakt med nordmenn. Likevel prøver Ali (27) å snakke med nordmenn han treffer helt tilfeldig på gata. Hadra (27) har en norsk venninne som hun har fått gjennom Røde Kors. Utenom denne venninnen har Hadra (27) kun kontakt med sine norske lærere fra introduksjonsklasser. Abdi (24) forteller at nordmenn er reserverte og stille mennesker, og føler at minoriteter og majoriteter lukker dørene for hverandre. Sarah (40) har også kontakt med sine lærere fra Unik Voksenopplæring, samt instruktører fra spesialpraksis. Til sist forteller Ahmed (35) sine

tanker om integrering, forskjeller mellom mennesker i Norge og hvordan han har arbeider med å komme i kontakt med nordmenn gjennom egen innsats.

Studentene ønsker mer kontakt med nordmenn, også for å inkludere seg. De får denne kontakten gjennom introduksjonsprogrammet.

5.4 Årsak bak flytting til Norge

Alle fem respondenter ble stilt spørsmål om årsaken bak flytting til Norge. Til svar kom det frem av alle fem at de kom til Norge for å søke beskyttelse. Alle flyktet fra sitt hjemland. Ali (27) flyktet på grunn av militæret i Syria, Sarah (40) flyktet på grunn av terroristgruppen Al-Qaida, Hadra (27) flyktet på grunn av krigen i Somalia samt familieproblemer, Abdi (27) flyktet på grunn av krigen og problemer med en terrorist gruppe i sitt hjemland, mens Ahmed (35) flyktet på grunn av sitt yrke. Alle deltakerne ble truet på livet, og viser stor takknemlighet for å ha kommet til et trygt land som Norge.

5.5 Asylmottak

To av mine respondenter, Ali (27) og Hadra (27) fortalte at de har hatt et opphold på et asylmottak.

Ettersom begge studentene har utdanning fra hjemlandet, og behersker engelsk, ble de brukt som tolk på asylmottaket. De forteller at det ikke var så mye å finne på under opphold i asylmottak, slik at tiden deres gikk på selvlesing, trening samt fiske- eller skitur. Det var ikke mange aktiviteter som gikk på asylmottaket. Ali (27) opphold seg i en liten kommune, Rognan, slik at han ikke kom i kontakt med mange mennesker der.

Det har også kommet frem at noen frivillige organisasjoner, som blant annet Røde Kors, organiserer aktiviteter på asylmottak. Aktivitetene kan være alt fra svømming til førstehjelpskurs.

5.6 Studentenes erfaringer og utfordringer i Norge

Det kom tydelig frem at mine respondenter har hatt kort botid i Norge. Dermed har de lite erfaringer i landet. Likevel, har to av studentene, Abdi (24) og Sarah (40) nevnt været og snøen i Norge. Begge studentene opplever vinter i Norge som en utfordring, og Abdi (24) stusset over om han skulle tilbringe resten av sitt liv i det kalde Norge.

I tillegg forteller Ahmed (35) at han har søkt aktivt på jobber i et år, uten hell. Han mener også at han har stadig hørt om likestilling, og mindre forskjeller blant folk i Norge. Likevel, er integrering vanskelig i Norge. I tillegg til vanskeligheter med integrering, har både Ahmed (35) og Hadra (27) opplevd å ikke ha fått sin tidligere utdanning/yrket godkjent i landet. Hadra (27) må ta videregående utdanning i Norge på nytt, mens Ahmed (35) opplever hindringer i å komme ut i arbeid som journalist i Norge. Det har også kommet frem at alle studentene har hatt en utfordrende bakgrunn i hjemlandet. Å skaffe seg en jobb i Norge, eller få utdanningen sin fra hjemlandet godkjent i Norge, kan være et problem og noe som blir et hinder for å inkludere nyankomne innvandrere i Norge. Dette kan også karakteriseres som en form for symbolsk vold. Alle studentene har et ønske om å ta høyere utdanning eller gå ut i arbeidslivet på sikt. Alle har ambisjoner og et mål de sikter mot.

Abdi (24) har kommet i kontakt med norsk-somalier. Han forteller at norskfødte somalier er veldig ulike sammenlignet med somalier i Somalia. Han har opplevd at norsk-somalier ofte ikke behersker sitt morsmål. Abdi (24) mener at man må kunne sitt morsmål, at man absolutt må bruke norsk i sitt hjem. Dette er noe som kan komme som et kultursjokk. Hadra (27) opplever 17.mai som noe vakker og positivt i Norge. Hun forteller at hun liker mattradisjonen og tradisjon med bunad best.

Alt i alt er alle studentene enige om at Norge gir trygghet. Ali (27) og Abdi (24) var usikre om de kommer til å bosette seg permanent i Norge. Studentene har hatt kort botid i Norge, og har dermed ikke gjort så mange erfaringer hittil. Nordmenn kan oppfattes som reserverte, snille og sympatiske. Nordmenn åpner seg når de får god kontakt med folk, sa en av respondentene. Det kan være utfordrende å være enslig i Norge, mener Hadra (27). Ensomheten kan oppstå på grunn av lengsel etter sitt opprinnelsesland, sin familie og sine venner. Alt kan oppfattes som helt nytt og annerledes i et nytt land, noe som kan gi en følelse av gjenfødelse, mener Hadra (27).

5.7 Flyktningpolitikk

Det har kommet frem at Stortinget vedtok å gi beskyttelse til 8000 flyktninger. Herved har Fremskrittspartiet foreslått å hjelpe en million syriske flyktninger i nærområdene, som for eksempel Jordan, Tyrkia og Libanon. Forslaget har blitt begrunnet med at alle kommuner har et visst budsjett som kommuner må også bruke på skoler, eldreomsorg og veier. En flyktning vil senere få familiegjenforening, slik at den ene flyktninger blir om til en hel familie. På sikt

vil det koste den enkelte kommune penger å integrere familier av flyktninger. Pengene kan gå på bekostning av andre tjenester, som for eksempel eldreomsorg. Ifølge Fremskrittspartiet vil det være mer gunstig å hjelpe flere syriske flyktninger i nærområdene, enn å ta imot 8000 flyktninger og deres familier på familiegjenforening.

I tillegg skriver den tidligere kulturministeren Hadia Tajik i Aftenposten (2015) at flyktninger er ingen ressursvake mennesker. De er ressurssterke som har blant annet maktet å etterlate sitt hjem og sine venner, og klart å komme unna problemer. De er mennesker med ressurser som kan og skal bidra i det norske samfunnet. Tajik skriver også at den norske «samfunnskontrakten» kan tydeliggjøres fra dag en for nyankomne innvandrere, slik at de får plikter i tillegg til beskyttelse. Samfunnet vil også vinne på at de nyankomne tar del i samfunnet, jobber og betaler skatt. Introduksjonsprogrammet er herved en plikt overfor nyankomne flyktninger, i form av en obligatorisk offentlig ordning/tiltak.

6. Kilder

6.0 Bøker

Bjørndal, A., & Hofoss, D. (2014). *STATISTIKK for helse- og sosialfagene*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2004.

Brenna, R. L. (2004). *Sangam! Integrering og inkludering*. Bergen: Fagbokforlaget.

Dahl, Øyvind (2013). *Møter mellom mennesker. Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Stavanger: Gyldendal akademisk.

Flyktningshjelpen – Norwegian Refugee Council (2014). *Flyktningsregnskapet. Alt om mennesker på flukt verden over*. Oslo: Flyktningshjelpen.

Weber Max (1971). *Makt og byråkrati*. Trondheim: Gyldendal. 3.utgave (år: 2000).

6.1 Internett

Aftenposten (2015). *Asylsøkere er ikke bare "stakkar"*. *De er mennesker, de kan og skal bidra*. Hentet 29. november 2015 fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Asylsokere-er-ikke-bare-en-stakkar-De-er-mennesker-de-kan-og-skal-bidra--Hadia-Tajik-8233315.html>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (ingen dato oppgitt). *Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet*. Hentet 25. september 2015 fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/bld/id298/>

Brekke, Jan-Paul (2015, 11.november). *Midlertidig opphold for flyktninger – fire lærdommer*. *Aftenposten*. Hentet 06.12.15 fra <http://www.aftenposten.no/meninger/Midlertidig-opphold-for-flyktninger---fire-lardommer--Jan-Paul-Brekke-8238317.html>

Brochmann, Grete (2014). *Integrering*. Hentet 23. oktober 2015 fra <https://snl.no/integrering>

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2010). *Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller*. Hentet 17. oktober 2015 fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>

Esmark, Kim (1993). *En teori om symbolsk vold*. Hentet 15. november 2015 fra <http://www.hexis.dk/Reproduction.pdf>

Flyktninghjelpen (2015). *Beskyttelse og varige løsninger til mennesker på flukt*. Hentet 22.09.15 fra http://www.flyktninghjelpen.no/?aid=9095407#.Vf_lstLtmko

Flyktninghjelpen (2015). *Syria-krisen. Økte kamper i Syria tvinger tusener på flukt*. Hentet 26.11.15 fra <http://www.flyktninghjelpen.no/?did=9208496#.Vlb9HNIvfDc>

Hayatli, Ziyad (2015). *Military Service Evasion As Grounds For Refugee Status: The Case Of Syria*. Hentet 26.12.15 fra <http://rightsinexile.tumblr.com/post/128141383892/military-service-evasion-as-grounds-for-refugee>

Holm, F.E. (ingen sidetall er oppgitt). *Fremskrittspartiet. Hvis du kunne bestemme*. Hentet 14.02.16 fra <https://www.frp.no/hva-vi-mener/syriasaken>

Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (2011). *Innhold i introduksjonsprogram*. Hentet 12. oktober 2015 fra <http://www.imdi.no/no/Introduksjonsordningen/introduksjonsprogram/Innhold-i-program/>

Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (2011). *Introduksjonsstønad*. Hentet 26.12.15 fra <http://www.imdi.no/nn-NO/Introduksjonsordningen/introduksjonsprogram/introduksjonsstonad/>

Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (2012). *Programrådgivers rolle – teammøter*. Hentet 26.12.15 fra [http://www.imdi.no/nn-](http://www.imdi.no/nn-NO/Introduksjonsordningen/introduksjonsprogram/Programradgivers-rolle/Teammoter/)

[NO/Introduksjonsordningen/introduksjonsprogram/Programradgivers-rolle/Teammoter/](http://www.imdi.no/nn-NO/Introduksjonsordningen/introduksjonsprogram/Programradgivers-rolle/Teammoter/)

Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (2014). *Resultater for introduksjonsprogrammet*. Hentet 27.12.15 fra <http://www.imdi.no/nn-NO/Introduksjonsordningen/Introresultater/>

Introduksjonsloven. (2003). *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere*. Hentet 09.09.15 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80>

Malt, Ulrik (2009). *Grounded theory*. Store medisinske leksikon. Hentet 27.11.15 fra https://sml.snl.no/grounded_theory

Meld. St. 6 (2012-2013). (2012). En helhetlig integreringspolitikk. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-6-20122013/id705945/?ch=1>

Nasjonal Digital Læringsarena (NDLA) (ingen dato er oppgitt). *Kvalitative intervjuundersøkelser*. Hentet 18.oktober 2015 fra <http://ndla.no/nb/node/57095>

NAV (2015). *Grunnbeløpet i folketrygden*. Hentet 20. desember 2015 fra <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kontakt+NAV/Utbetalinger/Grunnbeløpet+i+folketrygden>

NOU 2011:14. (2011). *Bedre integrering. Mål, strategier, tiltak*. Hentet 25.09.15 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/no/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf>

NRK (2015). *Nordmenn er vanskelige å forstå seg på*. Hentet 06.12.15 fra <http://www.nrk.no/kultur/bok/om-the-social-guidebook-to-norway-1.12155043>

Røde Kors (ingen årstall er oppgitt). *Aktiviteter på asylmottak*. Hentet 30.01.16 fra <https://www.rodekors.no/vart-arbeid/omsorg/sosial-inkludering/aktivitet-pa-asylmottak/>

Statistikk Sentralbyrå (2014). *Statistikk om innvandring. Nøkkeltall for 2014*. Hentet 16.09.15 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/innsikt/statistikk-om-innvandring/id2339904/>

Statistikk Sentralbyrå (2014). *Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet 2008-2012. Seks av ti deltakere fra introduksjonsprogrammet i arbeid eller utdanning*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/seks-av-ti-deltakere-fra-introduksjonsprogrammet-i-arbeid-eller-utdanning>

Statistisk sentralbyrå. (2015). *Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, 2014*. Hentet 17.09.15 fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/introinnv>

Tajik, Hadia (2015, 06. november). Asylsøkere er ikke bare en ”stakkar”. De er mennesker, de kan og skal bidra. *Aftenposten*. Hentet 06.11.15 fra http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Asylsokere-er-ikke-bare-en-stakkar-De-er-mennesker_-de-kan-og-skal-bidra--Hadia-Tajik-8233315.html

Universitetsavisa (2014). *Slik beskriver rakettforskeren særtrekk i den norske kulturen*. Hentet 06.12.15 fra <http://www.universitetsavisa.no/student/article44787.ece>

Utenriksdepartementet (2012). *Humanitære kriser: Bakgrunn*. Hentet 20. desember 2015 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/humanitart-arbeid/innsiktsmappe/bakgrunn/id445329/>

Utlendingsdirektoratet (ingen dato oppgitt), *Beskyttelse*. Hentet 16.09.15 fra <http://www.udi.no/ord-og-begreper/beskyttelse/>

Vedlegg: Intervjuskjema

Intervjuskjema

Fiktivt navn:

Opprinnelsesland:

Kjønn:

Alder:

1. Kan du si litt om deg selv og dine erfaringer i Norge?
2. Hva var grunnen til at du kom til Norge?
3. Hvor lenge har du bodd i Norge?
4. Hvordan fikk du kjennskap til introduksjonsprogrammet?
5. Kan du ramse opp noen erfaringer du har gjort under introduksjonsprogrammet? (Ting som har gått bra og/eller ting som ikke har gått bra?)
6. Hva er dine erfaringer med nordmenn?
7. Hvordan ser du på din fremtid i Norge?